

מחברים

גליץ פ"א | פרשת בחוקותי | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:			ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני חם
18:57	20:14	20:50	19:12	20:17	20:48	19:25	21:01	21:23	20:38	22:01	22:10			

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

טענת הכפרי המגושם שהואילה לבסוף...

אם בחקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם (כו, ג-ד).

באחת השנים הקדים הקיץ לבוא, שרב כבד השתרר בארץ והתבואה שבשדות החלה לקמול באיבה. יום אחד הגיע לפני הרה"ק רבי צבי הירש הכהן מרמינוב זצ"ל יהודי כפרי עובד אדמה אשר עיבד את שדותיו וזרען, ועתה ראה את הונו ואת יגיע כפיו יורדים לטמיון. רבי קדוש! קרא האיש עם כניסתו אל הקודש פנימה - הואיל נא להתפלל כי ירד גשם והתבואה לא תיצרב בחמה!

הלא ידעת בני - השיב לו רבינו - כי מקרא מלא דיבר הכתוב "אם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם" - למה לי כל הפלפול הזה - השיב הכפרי הנבער בקוצר רוח, כן בחוקותי לא בחוקותי - עמך ישראל זקוקים לגשם.

נזדעזע רבינו עד מאוד מתשובתו הנואלת של הכפרי המגושם וחשש כפי הנראה כי יש בה כדי לעורר קטרוג קשה על ישראל קדושים, הרה"ק מרמינוב הפסיק אפוא לקבל את הקהל אשר צבא על פתחו והסתגר בחדרו להתבודדות, מסתבר כי מלאכת המתקת הדינים לא באה הפעם בנקל, כי על כן נמשכה הסתגרותו של רבינו ימים מספר. ושום אדם לא הורשה להיכנס ולבוא אל חדרו.

אזר המקורב עוז נכנס אל חדר רבינו וחזר בפניו על האימרה אשר שמע, נתפעם הרה"ק מרמינוב, והשיב אם כך הרי שהצדק עם אותו כפרי. מיד הורה רבינו לפתוח את שעריו בפני הקהל והמשיך לברך את ישראל.

אותה שנה הצטיינה בשפע גדול ליהודים הן ביבולים והן בפרנסה... משרת כהן גדול (עמ' רסט)

עמל התורה של רבינו הש"ך

אם בחקתי תלכו וגו' (כו, ג). וברשי שתהיו עמלים בתורה. כתב רבינו הש"ך בהקדמתו: "באמת

באחד הימים הללו האזין הגבאי לשיח של חסידים אשר ישבו והמתינו לפתיחת השערים ונשמעה מבינותם אימרה ששמעו מפיו של הצדיק הקדוש רבי ישראל מרדכי (כך לפי הג' יוסף) אך ב'בארת המים' מובאת האימרה מפי רבינו שאמרה בשמו של רבו הרבי רבי מנחם מנדל מרמינוב זצ"ל). בפסוק נאמר (פר' בשלח) "הגני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא" הקדוש ברוך הוא מבטיח להשפיע לעם ישראל שפע פרנסה מן השמים למען אנסנו כדי לרוממו ולנושאו מלשון הרמת נס הילך בתורתי אם לא בין אם ישראל ישמרו את התורה ובין אם חס ושלום לאו עכ"ד.

עמ' כ'

מסד אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

עמ' ט'

פניני אביר יעקב

ולטייל בחוצות ואין באים לבית המדרש לעסוק בתורה. ולפעמים השי"ת מוריד הגשמים שלא בעתם שלא לצורך התבואה, אלא רק כדי להכניס את העם שבשדות לביהמ"ד, אבל כשתהיו עמלים בתורה אז ונתתי גשמיכם "בעתם".

וידבר משה - בפרשתנו

ברכת הרב מאפטא: יהי רצון שיהיה לך שפע ללא ברכה

והשיג לכם ד'ש את בציר ובציר ישיג את זרע (כו, ה).

פעם בא יהודי כפרי אל הרה"ק מאפטא זצ"ל, וביקש שהרבי יברכהו בכדי שיעלח בבית מדרשו (קרעטשמע) החדש שפתח. אמר לו הצדיק: "יהי רצון שיהיה לך שפע ללא ברכה".

הכפרי נדהם ולא הבין את ברכת הרבי. על זה הסביר לו הרה"ק מאפטא: "כשיהודי נכנס לבית מדרשו, הוא מבקש כוסית אחת קטנה של י"ש, אומר ברכה, שותה והולך לו. מקונים כאלו אין פרנסה ואין שפע. לעומת זאת, גוי שנכנס לבית מדרשו, אינו יוצא משם עד שהוא משתכר. זוהי אמנם שתיה ללא "ברכה", אבל "שפע" יש בה... אמרות חכמה - בפרשתנו

הנה יש להניח שהאמורא רב אידי לא היה יושב בטל בששת חודשי נסיעתו, ובוודאי שהיה עוסק בתורה יומם ולילה גם בחודשים אלה, ואם כן מדוע קראו לו חכמים "בר בי רב דחד יומא"? ומדוע דרש עליו ר' יוחנן את הפסוק ממנו למדים שכל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה, כאילו עוסק כל השנה כולה, והלא אין ספק שרב אידי עסק בתורה במשך כל השנה כולה?

חידוץ בזה הגאון ר' יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל: רק לימוד תורה בין כותלי הישיבה עושה את האדם ל"בר בי רב", ואילו העוסק בתורה בדרכים, למדות שהוא מקיים מצות תלמוד תורה, מכל מקום אינו נקרא "בר בי רב". ומכיון שרב אידי למד תורה בין כותלי הישיבה רק יום אחד, על כן הוא נקרא "בר בי רב דחד יומא".

דף על הדף (חגיגה ה, ב)

הורדת גשמים שיכנסו לבית המדרש

אם בַּחֲקָתִי תִּלְכוּ וגו' וְנָתַתִּי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם (כו, ג-ד).

י"ל, בדרך צחות, לבאר את הבטחת התורה הק' "ונתתי גשמיכם בעתם", כי בעת שיש מזג אויר נאה והשמש זורחת על הארץ, מתפתים אנשים אחר יצרם ללכת

ובתמים טרחתי טרחות הרבה, וכמה יגיעות יגעתי, לא עסקתי בשום עסק אחר, לא נתתי שינה לעיני ותנומה לעפעפי שנים רבות, עד אשר הוצאתי מהכח אל הפועל מחשבותי, ובררתי שקלתי הכל בכף מאזנים, והחזרתי על כל הצדדים וצדי צדדים לא פעם אחת ושתיים, כי אם מאה פעמים ואחד, עם חברים חשובים אהובים חביבים וערבים המקשיבים לקולי, ומי שלא היה אתי במחיצתי לא יאמין כי יסופר לו מגודל התלאה שהיתה לי בחיפוש בים התלמוד והפוסקים, עד כי העמדתי הכל על בוריו" עכ"ל.

הקדמת הש"ך לחיבורו 'שפתי כהן' על השולחן ערוך

חידוש נפלא בהגדרת 'בר בי רב דחד יומא'

אם בַּחֲקָתִי תִּלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתֵי תְשֻׁמְרוּ (כו, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

איתא בגמ' (חגיגה ה:) רב אידי אבוח דרבי יעקב בר אידי הוה רגיל דהוה אזיל תלתא ירחי באורחא וחד יומא בבי רב. והוה קרו ליה רבנן בר בי רב דחד יומא וכו' לומר לך: כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה - מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה.

סגולת השבוע

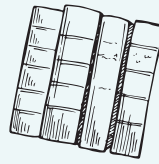
סגולה להינצל מיסורים וכאבים - לעמוד בתורה הק'

אם בַּחֲקָתִי תִּלְכוּ וגו' (כו, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

שח הגה"ק החידושי הר"ם ז"ע, הנה כתיב (איוב ה, ז) "אדם לעמל יולד" שנגזר על האדם להיות עמל, ויכול האדם לבחור לעצמו עמל בתורה או בדרך ארץ, וכע"ז מצאנו ברש"י בגמ' סנהדרין (צט): דאמר רבא כולוה גופי דריפתקי נינהו, ופרש"י ז"ל כל הגופין לעמל נבראו, אשריו למי שזכה והיה עמלו וטרחו בתורה.

כיוצא בזה פירש את מאמרם ז"ל (ברכות ו:) "אגרא דכלה דוחקא", שדוחקא דכלה מציל מדוחק אחר, ואפילו זה שמיגע את עצמו להבין פשט גמרא ותוס', מציל את עצמו מיסורים אחרים שהיו ראויים לבוא עליו, ומכל שכן היסורים והיגיעות שיש לאדם בעבודת ה', שהוא מציל ומגין מיסורי העולם הזה עכ"ד (לקוטי יהודה פ' בחקותי).

בענין זה מסופר על מרן החזו"א זצ"ל, שבא אליו פעם בחור משיבה פלונית להיוועץ בדבר ניתוח שהמליצו לו הרופאים לעבור, הסכים החזו"א שצריך לנתח ואף הפנה לרופא מסוים שלדעתו מתאים לערוך את הניתוח. אח"כ שאל אותו הבחור האם הוא יכול גם לשוחח עמו בלימוד, וכשעה ארוכה הרצה לפני החזו"א את שאלותיו וספיקותיו בסוגיא בזבחים, החזו"א נהנה מדבריו ושקל עמו היטב את הצדדים של הסוגיא. כשפנה הבחור ללכת לדרכו אמר לו החזו"א "ובענין הניתוח, נראה שאין צורך לעשותו", וכשתמה הבחור ושאל "מדוע? מה השתנה פתאום?" אמר לו מרן החזו"א בזה הלשון: "כתוב בספר נפש החיים (שער ד' פ"ח) שעמלי תורה זוכים להשגחה ושמירה מיוחדת מעל הכוחות הטבעיים, ובדאי תאריך ימים למרות הבעיה הרפואית הזאת!"

מקומות שלא היו זקוקים לפועלים, הגיעו סוף סוף לאחד שהיה זקוק לפועלים בודדים.

ואם כבר מצאו מי שמוכן להכניס עובדים במפעלו, היתה השאלה הראשונה אם הוא 'שומר שבת', והיה אם ענה שהוא שומר שבת, מיד נענה לו בעזות: "לך תחפש מקום עבודה אחר, אני צריך עובדים מסורים שעובדים שבעה ימים בשבוע".

היו כאלו מבין שומרי השבת, שענו שאין שומרים שבת, ואז קיבל אותם הבעל-הבית, ובמשך ימי השבוע התאמצו מאד לעבוד בחריצות ובנאמנות, שמרו על הסחורה שיצא יפה ומשובת, דבר שגם העלה את המחיר לפועלים כאלו. וביום הששי אחר חצות היום ניגשו לבעל-הבית ושאלו אותו: האין וכיצד נראה לך עבודתי? והבעל הבית ענה בסיפוק: "אני מרוצה מאד ממך, הלואי והיו כולם כמותך". ואז ניצל העובד את ההזדמנות ועורר אצלו רחמים עליו ועל בני ביתו, וכך אמר לו: "הנני שומר שבת, ולכן תשלם לי קודם עכשיו לפני שבת על כל ימי השבוע, ובשבת תתן לי מנוחה קצת, וביום ראשון אני חוזר, מיט פרישע כוחות".

בדרך כלל לא נתקבלו דברי תחנונים אלו על אזני בעל-הבית. באמריקה בימים ההם היתה שמירת שבת מהנסיגות הגדולות, ולדאבוניו רבים וטובים לא עמדו בהם, אמריקה החדירה ביותר את המושגים שצריכים לעבוד 24/7, לימים הולידה מדינה זו את הפתגם "טיים איז מאני", ולא היו מוכנים לוותר על יממה שלמה, ולא השכילו לחשוב שהשבת היא מקור הברכה לכל ימי השבוע.

אמנם היו אחד מתוך מאות שקיבל דברי תחנונים כאלו, אבל בדרך כלל כאשר הגיעו אנשים כאלו להתחנן ולבקש על נפשם, שילמו להם הבעלי-בית את הסכום המגיע להם לכל ימי השבוע, ופיטרו אותם ב'מכתב פיטורי', ולפעמים היה זה גם מלווה בדיבורים גלויים באמרם "מכאן והלאה תחפש לך מקום אחר", ואם היה שפל יותר, אז גם ליווה אותו בקללות, והיו כאלו שאף לא שילמו.

ביום ראשון הבא הלכו לחפש מקום עבודה אחרת, ועד שכבר התרגלו למקום החדש, ניגשו ביום ששי הבא שוב בדברי תחנונים להבעה"ב החדש-הישן, ושוב פיטרו אותם, וחוזר חלילה... כך עברו עליהם גלי גלים של נסיונות בשמירת השבת, וכבר כתבנו בשבוע העבר דבריו הידועים של הגר"מ פיינשטיין זצ"ל שראה הבדלים במשפחות, גם בין אלו ששמרו שבת במסירות נפש, עם זאת ניכר לימים הבדלים מהותיים ביותר בין המשפחות השונות, כי אלו שעשו זאת בשמחה שזוכים לקיים 'ובכל מאודך' בהידור רב זכו לדורות מפוארים, ואלו 'שנאנחו' בכל שבוע מחדש על השמירת שבת' העומדת להם בדרכם כעצם בגרון ו'תוקע' להם מכשולות בהשגת פרנסתם, בניהם אחריהם לא יצאו שומרי שבת.

ואף שבי"ה לא אלמן ישראל, וגם בתוך גלי נסיונות הללו נמצאו יהודים שניהלו בית-חרושת בשמירת השבת, מכל-מקום לא סיפקו די מקומות עבודה לכל השומרי שבת, כי מקומות בודדים הללו התמלאו מיד ביהודים יקרים כאלו שרצו לשמור שבת, ואין הקומץ משיביע את הארי, והמתניו חדשים שלמים עד שיתפנה מקום בעבורם, ובינתיים לא היה להם כמעט לחם לאכול, מסירות-נפש של ממש.

והיו גם כאלו, שהלכו לחפש עבודה ביום ראשון ולא מצאו, הגיעו שוב ביום שני, ולפעמים מצאו עבודה רק ביום רביעי או חמישי, וביום הששי כבר זכו לקבל 'מכתב פיטורי'... עד כאן

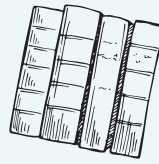
מדרב התרגשות ודערה התהלתי לייסר את עצמי בקול: "מה? אתה הולך לחלל שבת? להיכן נאבדו כל הדגשותיך, להיכן נאבדו כל המסירות נפש שלך? ודיברתי גם אל מכשיר התפירה: "מאשיני! האם אחלל שבת על ירך, וכי איך תוכל לשכב בשקט לשתוק כאשר משתמשים אתך לחלל את השבת...". כל עצמותי דא לדא נקשן, ותיקד אש בקרבי לנוכח החילול שבת בפרהסיא... הצטערתי עד מאד, וכך המשיכתי לדבר אלי ואל המכונה דברי מוסר ותוכחה... וכיון שדיברתי בקול רם, התחילו כמה היושבים בקרוב אלי לקרוץ עין זה לזה על ה'משוג'נער' היושב בסמוך אליהם ומדבר אל עצמו ואל עצים ואבנים... עד שהברך הברא אית ליה, וכל העם הנמצאים בהיכל המפעל קמו ממקומותיהם וזרקו מביטתם על ה'משוגע' הזה שלפני זמן היה עדיין כאיש מן הישוב, ועתה... הבעל-הבית שישב בחדר הצדדי, הבחין מיד שמכשירי התפירה הושבתו, ונכנס מיד לאולם העובדים, ושאל מה קרה, ומיד החזו כולם עליו שהתנהגתי באופן מוזר, וכולם מסתכלים עלי... הבעל-הבית ניגש אלי, ואמר לי בקול תקיף: "תדליק מיד את המכשיר, מה קרה עמך? תדליק מיד ותתחיל לעבוד...".

ארה"ב. שנת תר"פ:

שמירת תורה ומצוות בכלל ושמירת שבת בפרט באמריקה היתה כרוכה בקשיים רבים, כידוע. וכאן אנו עוברים לסיפור יחיד במינו שסיפר בעל המעשה לאחר כשלשים שנה – בשנת תש"י – להגה"צ המפורסם רבי שלמה י"ט פאלאק אב"ד לאנדסברג זצ"ל, שהתיישב אז בארה"ב, ואנו משאירים את הסיפור כפי שסיפרו היהודי בעל המעשה בעצמו, [שנתאר אותו להלן בשם ר' שמואל הערש].

"כהיום", הקדים ר' שמואל הערש – בעל המעשה – לתאר בשעתו, בשנת תש"י, "גם המצב בגשמיות כאן בארה"ב הוא כהיום הרבה יותר טוב, המדינה עוזרת בהרבה תחומים בחיים, ועומדת לימין אזרחי אמריקה בתמיכה בסיסית, בפרט לאלו שעברו את השואה, וגם עוזרים ללמוד מקצוע, ומכינים להם את הכלים, וגם העלו את המחירים לפועלים. אבל בימים ההם לפני כשלשים שנה, כשהגעתי לארה"ב, נאלצתי ללוות כדי שאוכל לחיות חיים בסיסיים כאן, ולמדתי בעצמי על חשבוני מלאכת התפירה, ורכשתי בעצמי מכונת תפירה [ניי-מאשין]. וסחבתי את זה עד למפעל, ומה שנתן לי בעל המפעל הוא רק שולחן להניח עליו את המכונה".

וכך נהגו כל אלו שחיפשו עבודה, היו מוכרחים לקנות מכונה בעצמם, ולקחת את המכונה, לנסוע למאנהעטן להמפעלים הגדולים ששכנו בדרך כלל בבנינים גבוהים בני עשרים – שלושים קומות, עלו עם המעלית [עליוועיטער] עד קומה העליונה, משם ירדו קומה קומה עברו ממשרד למשרד, מחדר לחדר ומחנות לחנות, ושאלו מהבעלי-בתים אם הם מחפשים פועל לעבודה, ואחרי כמה

התיאור מר' שמואל הערש מה שענינו ראו בימים ההם.

♦ ♦ ♦

מכאן ואילך ממשיך ר' שמואל הערש לספר מה שעבר הוא עצמו, שזכה לקדש שם שמים בגלוי, והיה מבין היהודים היקרים הללו שעברו גולה אחר גולה לכבוד קדושת השבת:

"אני הגעתי אז בשנת תר"פ לאמריקה כדי להישאר זמן רב ולהביא לביתי לחם לפי הטף, כשבני ביתי נשארו בינתיים באירופה. מיד כשהגעתי לשם, קיבלתי על עצמי שאהיה 'שומר שבת' בשלימות, יהיה מה שיהיה, ומוכן כמה הרפתקאות עברתי כאשר הוצרכתי בכל יום ראשון ליטול

מקל הנדודים מחדש ולחפש מקום עבודה אחר, ולפעמים מלווה בבזיונות...

ביום בהיר אחד, כאשר הלכתי לתומי ברחוב, והנה אני פוגש ביהודי אחד, בן עירי, נולד בעיר מגורי באירופה, אבל הוא כבר תושב ארה"ב זה כעשרים שנה, הלה נתן לי 'שלום עליכם' בפנים צוהלות ושאל אותי מה שלומי, והאיך אני מסתדר כאן ב'מדינת הזהב', ואמרתי לו את האמת, שכמו רבים, אני מקבל בשמחה רבה את הגלות השבועי ממפעל למפעל ומבית לבית, בגלל שאיני רוצה לחלל שבת ח"ו.

ראיתי שאינו רוצה לשמוע על כך, ומיד נענה בשמחה רבה ואמר לי: "תבוא למפעל שלי ולחנות המפעל ואתן לך עבודה טובה. אכן, יש זכות קדימה לקרובים וידידים, וכיון שאתה בן עירי, ואני מכיר אותך מימים ימימה, אתנהג עמך בתנאים יותר טובים. אני מנהל זה כמה שנים מפעל גדול לתפירת בגדים, ואספר לך האמת - יש סחורה עבה שהיא קשה לתפור, וגם מרויחין על עבודה זו פחות כסף, ואני אתן לך מהסחורות הדקות! תעבוד פחות קשה ויותר רווח..."

אולם למרות שלא רצה לשמוע את הדברים בתחילה, הבהרתי לו שוב בדברים ברורים: "תדע לך שאני שומר שבת, ובשבת אני לא מגיע לעבודה". כיון שחזרתי על דברי - התחיל לצעוק עלי: 'אתה עצל, אתה משתמט מעבודה' ועוד

ביטויי 'חינוך' כאלו... אמנם, אני על משמרתי אעמודה, החלטתי שאני לא אתנהג כגוי כדי להרוויח פרנסה, פרנסה היא מן השמים, הודיתי לו על הצעתו וטוב לבו, ונפרדתי ממנו.

אולם, כשהתרחקתי ממנו כמה פסיעות, צעק לי וקרא אותי בחזרה, ואמר לי: "אמת, אתה עצל, אבל מכיון שאתה בן עירי ויש לי רחמנות עליך ועל משפחתך שנשארו מעבר לים, על כן אוותר לך בזאת הפעם, שלא תצטרך לעבוד בשבת, ותבוא אתי למפעל".

הלכתי עמו, ושמחתי מאד שסוף סוף מצאתי מנוחה, ולאצטרך לעבוד ביום המנוחה, ומעתה תהיה מצויה אצלי הַרְוָה, ונס יגון ואנחה. סיכמתי עמו על כללי העבודה, ולמחר כבר הגעתי עם מכונת התפירה שלי, והתחלתי לעבוד, והוא גם קיים את דבריו, נתן לי סחורה קלה, וגם לא דרש ממני לעבוד בשבת. כך עברו עלי כמה חדשים לטובה.

♦ ♦ ♦

אבל הרווחה לא החזיקה זמן רב. פעם הזדמן שחל יום-טוב בימי חמישי ושישי, ואז ניגשתי ביום רביעי לקראת ערב להבעל-הבית, ואמרתי לו שמחר הוא יום-טוב ולא אגיע לבית החרושת. הבעל-הבית עיקם את פניו, והסתכל עלי בפנים זועפות.

מחד - הרי הבטיח לי שלא אצטרך לעבוד בשבת וי"ט, אבל מאידך הרי יש כאן הפסקת עבודה של שלשה ימים, הסתכל עלי והרהר בדבר, ואז אמר לי:

"שמע נא לדברי! באופן כללי הענקתי לך 'פטור' לעבוד בשבת, אבל שמע נא לדבריי, כעת יש לי 'הזמנה גדולה' ואני צריך לספק סחורה מוכנת עד יום ראשון למזמין פלוני. ובכן, אמנם התחשבתי בך ובהרגשותיך, ריחמתי עליך, ופיטרתי אותך לעבוד בשבת, אבל הפעם, תמחול לי על הבקשה, אתה עובד טוב בשבילי, אתה מכין עבודה יפה, ולכן אני מבקש ממך - תבוא פעם אחת לעבוד גם בימי שבת ויום-טוב, אני צריך ביום ראשון כמות גדולה של סחורה מוכנת, אנא הפעם! תוותר! אני כמעט בטוח שהקב"ה ימחול לך בפעם הזאת... ואני מבטיח לך שזה הפעם האחרונה שאני מבקש ממך בקשה כזו..."

אבל אני עמדתי חזק ויציב, ועניתי לו 'לא' עם אל"ף גדול. אני לא אעבוד בשום אופן בשבת ויום טוב!!! הבהרתי לו באופן דלא משתמע לתרי אנפין.

הבעל-הבית התמלא בכעס, רשם לי צ'ק על עבודתי עד עכשיו וזרק לי את זה בפנים, וזעק לעברי: אתה לא מתבייש? אתה כפוי טובה?!... מהיום והלאה אני לא מכיר אותך, לך תחפש מקום אחר, לך מעלי, אל תוסף לראות פני...!!!

נשארתי לעמוד על מקומי תוהה ובוהה. בבת אחת עלו במחשבתי כל מה שעברתי בתקופה הקודמת כאשר נדדתי ממקום למקום, ונשאר לי טעם מרור בפי, כי מעתה אצטרך לעבור שוב את הגלות הזו.

כאשר ראה אותי בעל-הבית עומד מבוהל ומשתומם, אמר לי ברוב עזותו כדברים האלה: אתה באמת לא ראוי שאמחול לך, הכעסת אותי מאד, אבל אם תתיר את עצמך מכבליך רק לשלשת הימים הבאים, אני מוחל לך, ואבטיחך ששוב לא אבקש ממך כדבר הזה בעתיד, דהיינו לבוא לעבוד בשבת ויום טוב.

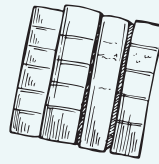
♦ ♦ ♦

הדברים נפלו עלי כרעם ביום בהיר, כבר הייתי רחוק מהמסירות-נפש בפועל שהורגלתי לעשות מדי שבוע בשבוע, כי זה זמן רב כבר הרגשתי את עצמי בגן-עדן של מטה, ועתה פתאום נפלתי לנסיון גדול. לא עמדת הפעם בנסיון זה, ולצערי - עניתי לו: טוב, אני מגיע מחר... השארתי אצלו את הטשעק, והלכתי הביתה במרירות גדולה, כשכאב לי הדבר מאד שאצטרך לעבוד בשבת ויום טוב.

"קשה מאד לדון את האנשים שנתפתו לעבוד בשבת", מתאר ר' שמואל הערש, "היו כאלו שאף החזיקו ביהדותם, לבד מזה שעבדו

**"כזהים הזה", סיים
ר' שמואל הערש
את דבריו בפני
הרב מלאנדסבערג
כשדשים שנה
לאחר מכן,
"אני ברוך השם
עשיר גדול, ואני
מהסוחרים הגדולים
ביותר בבתים בניו
יארק, וזוכה לחלק
הרבה צדקה,
וחברי שלא עמדו
בנסיון בחילול
שבת, הם יושבים
שם עדיין אצל
מכונות התפירה..."**

הרגשתי סיפוק רב, וכשהגעתי לביתי הוספתי מאכל מיוחד ומשובח בסעודה שנערכה לכבוד יו"ט, על זה שזכיתי לעמוד בנסיון!!.

♦ ♦ ♦

ויהי אחר הדברים האלה, עברו ימי החג, עשיתי חשבון קצר: הלא כלי המלאכה שלי נשארו במקום העבודה, ואז עלתה לי ההברקה במוחי, שבמקום להיטלטל שוב ולהיזרק מדלת לדלת, במקום זה חזרתי למקום העבודה, חשבתי שסוף סוף הוא היה מסכים בכל התקופה שלא לעבוד בשבת. ובכן, חזרתי אל מקומי ואל עבודתי, והתחלתי לתפור, והשתדלתי כל היום שהבעל-הבית לא יבחין בי. אבל בסוף היום, כאשר בעל-הבית הסתובב בסיבוב היומי לראות אם הכל על מכוננו, הוא ראה אותי, ומיד התפרץ וצעק עלי בקללות נמרצות: אתה רשע מרושע, כפוי טובה, זה אתה משלם לי על כל הטובות שעשיתי עמך עד היום הזה, קח לך את הצ'ק ואת מכונת התפירה שלך ותלך לדרכך, ואל תחזור... הלואי שלא הייתי מכיר אותך מעולם... הבנתי שאין טעם להתווכח איתו, ראיתי שאין דרך לחזור, לקחתי חפצי, והלכתי הביתה בשמחה.

♦ ♦ ♦

למחרת, חשבתי כיצד להמשיך הלאה בפרנסתי, ואז נפל ברעיוני להתחיל לעשות מאין ליש. מה עשיתי, בניתי לעצמי עגלה מכמה עצים שמצאתי ברחוב, ונהפכתי להיות 'רוכל' [פעלדער] בעיירות, מוכר חפצים בשוק. הלכתי לחפש ברחוב ובאשפה כלי ברזל ונחושת שכבר נזרקו, וגם כמה בלויי סחורות שנזרקו לאשפה, וביניהם ממה שנזרקו מבתי של אנשים אמידים, טענתי אותם על העגלה שלי, ומכרתי אותם במצב טוב לאחרים.

היו ידידים ומכירים שטענו בפני למה אני מבזה את עצמי כל כך, זה מיועד לאנשים פחותים שאינם מסוגלים לעבוד, אבל לא היה לי ברירה אחרת, נמאס לי להיטלטל ממפעל למפעל, ידעתי שלו ידעו אנשי ביתי באירופה, כיצד אני נובר באשפות, היו מחפשים אחר חור להתחבא מדוב בושה, אבל עמדו לפני דברי המשנה "מוטב שאהיה שוטה כל ימי, ולא אהיה רשע שעה אחת לפני המקום".

ולפלא ראיתי הצלחה בעבודתי, מצאתי בעז"ה באשפה ובשאר מקומות 'מציאות' שהיה אפשר למכרם בכסף, והלכתי בשווקים וברחובות למכרם, והיה לי מזה הכנסה ב"ה לא פחות ממה שהיה לי אצל העבודה בתפירה, ששילמו סכומים מועטים לשעה.

במשך הזמן, כאשר הצטבר בידי סכום ניכר, קניתי מאדם אחד שני ארגזים גדולים מלאים חפצים שונים, וחפצים כאלו כבר יכולתי למכור גם לאנשים מכובדים, ואמנם הלכתי עמהם לבתים של עשירים ובעלי-בתים חשובים, וכשנגמרו שני הארגזים נשארתי עם רווח נאה בצד.

כיון שראיתי שזהו פרנסה טובה וכבר הצטבר בידי סכום נוסף, שכרתי מקום ופתחתי חנות, והודעתי ללקוחותי הרבים, שמעתה כבר לא יראו אותי מסתובב ברחוב, פתחתי חנות ומי שרוצה יבוא אלי... הסוכנים כבר הכירו אותי היטב ונתנו בי אימון, ונתנו לו סחורות בהקפה, ב"ה המלאי בחנות אזל מהרה, והרווחתי סכומים נאים, ונשאר גם מספיק להחזיר החובות לסוכנים ולסוחרים.

ביום אחד ניגש אלי שכן אחד הגר בסמוך לחנותי, ואמר לי: "הנה אני רואה שיש לך הצלחה, החנות שלך מצליחה מאוד, הנה יש לי כאן בית גדול מאוד, שחלוקה לכמה בתים, ואני משכיר אותם לכמה

בשבת בעל-כרחם, ויתכן לקרוא להם בשם 'אנוסים' כאותם אנוסי ספרד, שלבשו והתנהגו כלפי חוץ כגויים גמורים, ובבתים המשיכו במדה מה ביהדותם.

ה'אנוסים' האלה 'נהגו' להתפלל בשבת במוקדם מאד, אכלו הסעודה במהירות, וזימרו זמירות שבת, ובינתיים אף הורידו דמעה או כמה דמעות על שנאלצו לעבוד בשבת... ואחר כך נסעו לעבודה... עד שבהמשך הזמן כבר לא היו בוכים, התרגלו לזה... וכיון שעבר ושנה...

וכך התנהגתי אף אני באותה שבת, השכמתי באשמורת הבוקר, התפללתי שחרית ומוסף, אכלתי הסעודה, ויצאתי לדרכי, וכיון שיצאתי לדרכי לנסוע ברכבת עצרתי לרגע, וחשבתי שיש אפשרות למנוע לפחות מחילול שבת זה, כי אפשר ללכת ברגל, ואכן כך עשיתי והלכתי ברגל עד מקום העבודה, אמנם היה זה דרך קשה, כארבעים רחובות הוצרכתי לעבור כדי להגיע לשם, אבל שמחתי שאני יכול לפחות למנוע חילול שבת זה.

כשהגעתי לשם, הלכתי אל מקומי, והתיישבתי אצל מכונת-התפירה שלי, רציתי להפעיל אותה, אבל אז נעצרתי – לבי התפלץ, ונחרדתי אל נפשי, "האם אכן אחלל שבת לראשונה בחיי, בשאט נפשי?!", האם אכן אהיה 'מחלל שבת' שיינו יין נסך?!", נקלעתי למלחמה שקטה, ואז שוב התרוצצו בי מחשבותיי: "האם נשארתי בן-יחיד בשמירת שבת באמריקה? הלא אני מכיר כמה וכמה יהודים השומרים שבת בכל כוחם כאן באמריקה... והם לא מתו מרעב... הקב"ה עוזר לבסוף...".

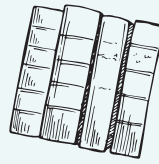
מרב התרגשות ורעדה התחלתי לייסר את עצמי בקול: "מה? אתה הולך לחלל שבת? להיכן נאבדו כל הרגשותיך, להיכן נאבדו כל המסירות נפש שלך? ודיברתי גם אל מכשיר התפירה: "מאשיני! האם אחלל שבת על ידך, וכי איך תוכל לשכב בשקט לשתוק כאשר משתמשים אתך לחלל את השבת...". כל עצמותי דא לדא נקשו, ותיקד אש בקרבי לנוכח החילול שבת בפרהסיא... הצטערתי עד מאד, וכך המשכתי לדבר אלי ואל המכונה דברי מוסר ותוכחה... וכיון שדיברתי בקול רם, התחילו כמה היושבים בקרוב אלי לקרוץ עין זה לזה על ה'משוגע' היושב בסמוך אליהם ומדבר אל עצמו ואל עצים ואבנים... עד שחברך חברא אית ליה, וכל העם הנמצאים בהיכל המפעל קמו ממקומותיהם וזרקו מבטיהם על ה'משוגע' הזה שלפני זמן היה עדיין כאיש מן הישוב, ועתה...

הבעל-הבית שישב בחדר הצדדי, הבחין מיד שמכשירי התפירה הושבתו, ונכנס מיד לאולם העובדים, ושאל מה קרה, ומיד החו כולם עלי שהתנהגתי באופן מוזר, וכולם מסתכלים עלי...

הבעל-הבית ניגש אלי, ואמר לי בקול תקיף: "תדליק מיד את המכשיר, מה קרה עמך? תדליק מיד ותתחיל לעבוד...".

ואז קמתי בעזות דקדושה וקראתי בפני: "אני מוחל טובות, אני לא אמיר את הדת להתנהג כגוי לצורך פרנסה, ומי שזן וכלכל אותי עד עכשיו, הוא ימשיך לזון ולכלכל אותי מעתה ועד עולם".

סגרתי את הדלת מבחוץ, והלכתי משם, שלא על מנת לחזור. הלכתי משם בשמחה רבה, כשבעל-הבית נשאר על עמדו, עומד משתומם מהעזות דקדושה. הלכתי ברחוב בסיפוק ובשמחה רבה על שעמדתי בנסיון, ולא חיללתי את השבת, ובאמצע הדרך אף יצאתי ברכידה... אנשים חשבו אותי למי שיצא מדעתו, אבל אני

ד"ר ח' מחמיר במיוחד: קנס של אלף שקל והורדה של 6 נקודות. כדי להבין את משמעות הדבר נסביר שבהורדה של 21 נקודות כבר צריך לעבור קורס נהיגה חדש.

מספר ר' יצחק מצפת:

לפני שנתיים נסעתי מטבריה לצפת ביום גשום וסוער. ברכב נהג חברי שמעון בן העשרים וחמש, שהיה עדיין בחור. בדרך הבחנו ברכב שעולה באש. בעל הרכב עמד מחוץ לרכב, ולצידו עמדו בני זוג ותינוק. זה היה מחזה מוזר של אש ומים יחד והזכיר קצת את מכת ברד. ריחמנו על נוסעי הרכב, אך לא ידענו איך לעזור להם והמשכנו לנסוע.

לפתע הבנו כי הזוג והתינוק נסעו כנראה עם בעל הרכב, וכעת אינם יכולים להגיע ליעדם.

צריך לעזור להם. החלטנו שאנו חוזרים לזירה, לבדוק את הענין.

חזרנו למקום ושמעון שאל אותם: "אולי אתם רוצים לנסוע לצפת?"

בני הזוג התרגשו מאוד. הם היו נבוכים ואובדי עצות, וההצעה שלנו היתה הישועה שלהם. הם הודו לנו מקרב לב ועלו על הרכב.

המשכנו לנסוע, ושוטר עצר אותנו. הוא הציץ לתוך הרכב ושאל: "מה זה? תינוק בלי סלקל!"

שמעון הסביר לו שהיה כאן מעשה של הצלת נפשות. הנסיעה של הזוג והתינוק לא היתה מתוכננת, אספנו אותם מצד הדרך ליד רכב בוער באש, ומוכן שלא היה שייך להתחשב בזויות כמו סלקל. השוטר נטה להאמין לנו, אלא שאז קפץ שוטר זקן וצעק: "אתם שקרנים! לא מאמין לסיפורים שלכם! מגיע לכם ד"ח!"

ואכן, השוטר לא ויתר, ולא זו בלבד, אלא רשם ד"ח מחמיר במיוחד: קנס של אלף שקל והורדה של 6 נקודות. כדי להבין את משמעות הדבר נסביר שבהורדה של 12 נקודות כבר צריך לעבור קורס נהיגה חדש.

ניסינו להתווכח ולהציע לשוטר לקחת את בני הזוג והתינוק ברכב שלהם... הם התעצבנו כהוגן, והשוטר הזקן צעק: "סעו הרגע!"

נסענו. האוירה ברכב לא היתה נעימה. שמעון לא הבין איך ייתכן שהדבר קרה לו לאחר שקיים מצוה, והאברך האורח הרגיש גרוע, כשראה שמיטיבו נקנס בסכום כה גדול בגללו. יחד ניסינו למצוא דרכים לצאת מהסבך.

חשבנו לגשת למשפט לביטול הד"ח, אבל אז התברר שהאברך היקר ומשפחתו גרים בכניסה הסמוכה לביתו של שמעון. אם כך,

אנשים, אולי תקח הלוואה מהבנק, ותקנה ממני הבית, אני רואה שההצלחה מאירה לך פנים, ובודאי שתוכל להחזיר במשך השנים כל הוצאות הקניה, ותישאר עם רווח נאה. אני זקוק עכשיו להרבה כסף מזומן...!".

התפללתי להשי"ת שיצליח דרכי, עשיתי חשבון קצר כמה הסכום שעולה קניית הבית, וכמה היא תביא לי הכנסה מדי חודש בחדשו מהשוכרים, וראיתי שזה מקח טוב, מסחר נפלא, ותיכף נכתב ונחתם החוזה [קאנטראקט] על קניית הדירה.

במשך הזמן גם החנות פרה ורבה, ופרו וישרצו הקונים למאד מאד, והוצרכתי להכניס כמה עובדים לעזור לי בחנות, עד שהבנתי שקשה לי לטפל גם בחנות וגם בגביית השכירות מכל הדיירים, והחלטתי למכור את הדירה, וכמובן מכרתי את הדירה הרבה יותר מהסכום שקניתי אותו [גם כי בינתיים כבר עלה קצת המחיר, וגם כי המוכר הוריד לי קצת את המחיר בשעת הקנייה מחמת שהיה זקוק לכסף מזומן], ונשאר פער גדול לרווח...

ואז נפל לי ברעיוני רעיון הפוך שאולי מוטב שאתעסק עם גדל"ן בקניית דירות ומכירתם, כשבניתיים אני משפשף את עיניי לראות אם בהקיץ אני או בחלום... למעשה, כך עשיתי, מצאתי ממונה שהוא יטפל בחנות, ואני הלכתי לחפש 'מציאות' בקניית דירות ולמוכרם ביוקר, וה' שהצליח דרכי לכל אורך הדרך, עזר לי גם בפעם הזאת, והצלחתי עם הזמן למעלה מן המשווער, ראיתי כמה נפלאים דרכי ה' שמוריש ומעשיר, ואם נגזר על האדם עשירות, היא תבוא מכל מקום...

♦ ♦ ♦

"כהיום הזה", סיים ר' שמואל הערש את דבריו בפני הרב מלאנדסבערג כשלישים שנה לאחר מכן, "אני ברוך השם עשיר גדול, ואני מהסוחרים הגדולים ביותר בבתים בניו יארק, וזוכה לחלק הרבה צדקה, וחבירי שלא עמדו בנסיון בחילול שבת, הם יושבים שם עדיין אצל מכוונת התפירה..."

עד כאן ממה שסיפר הגאון הרב מלאנדסבורג, מה שסיפר לו בעל המעשה בעצמו. והרב מלאנדסבערג סיפרו להרב ר' מענדל טארים שליט"א גיסו של הגה"ק הרמ"א פריינד זי"ע, שהעלה את הסיפור לפרטיו בסוף הספר הנפלא 'הללו עבדי ה' [שבו סיפורים ועובדות שסיפרם הרמ"א זצ"ל].

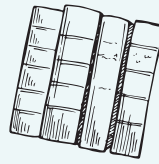
- - - כל שומר שבת קודש מחללו, שכרו הרבה מאד, הרבה מאד, בעולם הזה ובעולם הבא.

(גל קנין תורה אמור פ"א)

שמעון הסביר לו שהיה כאן מעשה של הצלת נפשות. הנסיעה של הזוג והתינוק לא היתה מתוכננת, אספנו אותם מצד הדרך ליד רכב בוער באש, ומוכן שלא היה שייך להתחשב בזויות כמו סלקל. השוטר נטה להאמין לנו, אלא שאז קפץ שוטר זקן וצעק: "אתם שקרנים! לא מאמין לסיפורים שלכם! מגיע לכם ד"ח!"

ואכן, השוטר לא ויתר, ולא זו בלבד, אלא רשם

הטקסים בבית הלבן להגשת בקשה להזמנת נשיא ארצות הברית של אמריקה אל המוסד.

דרך ארוכה ומורכבת נדרש המנכ"ל לעבור עד שהצליח להוכיח, כי המוסד וראשיו עומדים בכל הקריטריונים הנדרשים, כדי שהאדם החשוב ביותר בעולם יכבד אותם בנוכחותו. סוף סוף ניתן האישור העקרוני מטעם הוועדה הממונה על הנושא, והמנכ"ל נקלע לסבך נוסף של דרישות ובקשות שהונחתו עליו מטעם וועדת האירועים שעל יד הבית הלבן, המופקדת על תקינות הטקסים והביקורים הנשיאותיים.

**אתה צריך להבין,
הסביר בעל החנות
ברצינות תהומית,
כשהנשיא נואם,
כל העיניים צריכות
להיות מופנות
אליו בלבד. אם
מאן דהוא יפנה
את ראשו למקום
אחר, אזי כל יועצי
הנשיא, כותבי
הנאומים, מכיני
הביקור ופמלייתו
הכבודה יראו זאת
ככשלון מחפיר.
לשם כך מקפידים
יועצי הנשיא, כי
באולם הנאומים
יתלו וילונות
פשוטים בלבד,
אשר אינם עשויים
למשוך את תשומת
לבו של אדם
כל שהוא מקרב
המאזינים.**

לאחר חודשים מספר הפך המוסד את פניו. ריח של סיד נקי הכה באפם של חברי הוועדה. מנורות נושנות ושבורות בחלקן, הושלכו היישר אל פח האשפה, ובמקומן נתלו גברשות נוצצות שהפיקו אור בוהק. השלט הגדול הנושא את שמו של המוסד נוקה וצוחצח כיהא וכיאות, ונדמה היה כי הכל הולך כשורה.

את עיקר מעייניהם מיקדו חברי הוועדה הנכבדים באולם המרכזי, אשר בו אמור הנשיא לשאת את דבריו.

שבועיים לפני האירוע המיוחל ייסגר האולם, ואיש לא יורשה להכנס אליו, התרה קצין הביטחון של הוועדה בפני המנהל, גם אתה לא. המנכ"ל הנהן בראשו לכל הסעיפים ותתי הסעיפים שנערמו על שולחנו, ובהם הוראות קפדניות בכל הנוגע לביקור ולהודעות שייצאו לעיתונות לאחריו.

בעת סיום באולם הכינוסים, הבהירו חברי הוועדה למנכ"ל, כי עליו לעטף את האולם בילונות. אין הדבר ראוי, שנשיא המעצמה הגדולה בעולם ינאם בחדר אשר חלונותיו אינם מכוסים. עליך לגשת בהקדם לחנות פלונות, המתמחה בייצור מידי של וילונות יוקרתיים, ולרכוש שם וילונות ראויים לשמם.

בו ביום הוזיל המנכ"ל דולרים כמים עבור רכישת וילונות מפוארים, מן הסוג שניתן לראות בארמונות האצולה באירופה. בד עבה, בצבע ארגמן כהה, השתלשל בכבדות מתקרת אולם האירועים. פס זהב טהור חצה את הוילון לכל רחבו והעניק לו מימד מלכותי, רשמי וסמכותי, כאומר: לידי יעמוד האדם שיכול לצוות למחוק את כדור הארץ על יושביו ברגע אחד, ובתחתית הוילון נדו פעמוני ענק בגוני דגל ארצות הברית.

התובעים יטענו שבוודאי כבר היתה הכרות מוקדמת בין האברך לנהג, כך שאין סיכוי שיאמינו לנו.

בשלב הזה האברך הציע לשלם את הקנס, אבל שמעון לא הסכים. מה פתאום? זאת המצוה שלי והקנס שלי, ובכלל איך מבקשים מזוג צעיר אלף שקלים? תהיו רגועים, תרגישו בנוח, אם נגזר עלי להפסיד אלף שקלים, אני שמח שזה הגיע בדרך של קיום מצוה. ברוך השם!

האברך התרגש מאוד. זאת היתה ההיכרות הראשונה שלו עם שמעון, אך לא האחרונה. מאז הם החלו להיפגש בתדירות גבוהה. האברך קשר שיחה עם שמעון וראה שהוא אציל מידות וירא שמים. הוא גם שמע מפיו באיזו ישיבה הוא לומד. האברך סיפר לאביו על הנסיעה ועל הקנס ושיבח מאוד את שמעון. ואז עלה בדעתו של אביו רעיון של שידוך. הרעיון הלך והתקדם, וברוך ה', כחצי שנה לאחר אותה נסיעה של הכנסת אורחים וקנס בצידה התארס שמעון.

לאחר האירוסין ערך שמעון מסיבת הודיה. בסעודה סיפר איך התגלגלו העניינים ואמר: הסיפור היה נראה בלתי מובן. עשיתי מצוה, ולא רק שלא הרווחתי אלא הפסדתי 1000 שקל ועוד 6 נקודות.

אבל הקב"ה ברוב רחמיו ישב באותה שעה ועשה את מה שכתוב במדרש (ויצא, פרשה ס"ח) שהקב"ה עושה מיום שגמר לברוא את העולם: "יושב ומזווג זיווגים, בתו של פלוני לפלוני, ממנו של פלוני לפלוני". הוא גלגל שהרכב יישרף ואני אשלם 1000 שקל, כדי שאגיע לזיווג שנקבע לי משמים.

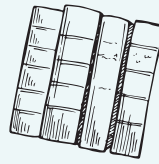
(השגחה פרטית פר' בה"ב פ"א)

**בבטחון רב פתח המנכ"ל בתנופה את דלת אולם
האירועים, כשבליבו הוא מצפה לתשואות רמות מאת
חברי הוועדה על טעמו האמין והמשובח בבחירת
הוילון. להפתעתו המרה החמיץ יו"ד הוועדה את פניו
והורה לו באופן חד משמעי: הסך את הוילונות הללו!
האם אמרת לבעל החנות, שהוילונות מיועדים לעטף
את חלונותיו של החדר שנשיא ארצות הברית של
אמריקה יבקר בו? המנכ"ל, שכבר ספג מחברי הוועדה
ביקורות, הערות, הוראות ופקודות אין ספור, לא ידע
את נפשו. לא אמרתם לי להגיד לו את זה, הפטיר בקול
נכאים. אז תגיד לו את זה, סיכם יו"ד הוועדה.**

עסקן נמרץ, מנהל מוסד גדול בארצות הברית, עמד בפני פריצת דרך משמעותית לטובת מוסד שבראשו עמד, ולמטרה זו הוא התכוון לגייס כספים בהיקף נרחב. אלא שפעולה זו חייבה, כמובן, חדירה עמוקה לתודעת הקהל היהודי בארצות הברית, והעסקן החליט כי בעולמנו עמוס החוויות יש ליצור אירוע נדיר בתוככי המוסד, כך שהכל ישוחחו עליו ימים רבים ושמו של המוסד ינשא בפי כל.

אמר ועשה. לאחר הפעלת קשרים ענפים ושיחות ארוכות עם גורמים רבים, הצליח מנהל המוסד לקבל את אישורו של ראש אגף

נשמע מתגלגל בין הוילונות. ידידי. וילון שכזה ערכו מגיע לעשירית משווי של הוילון היוקרתי שרכשת! הנה, זה הבד הדרוש לך לתפירת וילון לחדר שבו ינאם נשיא ארצות הברית של אמריקה, הצביע בעל החנות לעבר אחד הוילונות.

בעינים פעורות לרווחה התבונן המנכ"ל בבד משובח בעל צבע אפרפר בהיר, אשר רקעו החלק מעיטורים זעק פשטות והעדד פאר. - אתה צריך להבין, הסביר בעל החנות ברצינות תהומית. כשהנשיא נואם, כל העיניים צריכות להיות מופנות אליו בלבד. אם מאן דהוא יפנה את ראשו למקום אחר, אזי כל יועצי הנשיא, כותבי הנאומים, מכיני הביקור ופמלייתו הכבודה יראו זאת ככשלון מחפיר. לשם כך מקפידים יועצי הנשיא, כי באולם הנאומים יתלו וילונות פשוטים בלבד, אשר אינם עשויים למשוך את תשומת לבו של אדם כל שהוא מקרב המאזינים.

***

סח הגאון רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: צא ולמד מאומות העולם, עד כמה יראים הם מאימתה של מלכות וטורחים לכבודה. קל וחומר, בן בנו של קל וחומר, שעלינו לנהוג כך כלפי מלך מלכי המלכים הקב"ה.

אם על כבודו של בשר ודם מקפידים לשמור באופן מדוקדק כל כך, קל וחומר שעלינו, הזוכים ללמוד בתורה הקדושה, בעלי ההזדמנות לשבת בכל יום בפלטרין של מלך וללמוד בתורת ה', לנצל זכות זו, להתמקד בדבר גדול זה ולא להסיח דעתנו הימנו. (גל מאורות הדף היומי)

בעודו פולט אנחת רווחה הזמין המנכ"ל בסיפוק את חברי הוועדה לסיוור מסכם ואחרון, שלאחריו, כך קיווה בכל מאודו, יוענק לו האישור הסופי לביקור.

חברי הוועדה, שהופיעו הפעם בליווי יועציהם לענייני תרבות, אופנה, יחסי ציבור, הקול היהודי, ועוד, התמקדו בכל פרט בטרם כניסתם לאולם האירועים, החל מן המיקום המדויק שבו תחנה מכונית השרד של הנשיא וכלה בעומק חריטת האותיות על המתנה המוסספת שתוענק לאיש הדגול ורב החשיבות.

בבטחון רב פתח המנכ"ל בתנופה את דלת אולם האירועים, כשבליבו הוא מצפה לתשואות רמות מאת חברי הוועדה על טעמו האנין והמשובח בבחירת הוילון. להפתעתו המרה החמיץ יו"ר הוועדה את פניו והורה לו באופן חד משמעי: הסר את הוילונות הללו! האם אמרת לבעל החנות, שהוילונות מיועדים לעטר את חלונותיו של חדר שנשיא ארצות הברית של אמריקה יבקר בו? המנכ"ל, שכבר ספג מחברי הוועדה ביקורות, הערות, הוראות ופקודות אין ספור, לא ידע את נפשו. לא אמרתם לי להגיד לו את זה, הפטיר בקול נכאים. אז תגיד לו את זה, סיכם יו"ר הוועדה.

נכנע ומושפל שב המנכ"ל אל בעל החנות, שהופתע לראותו שנית, התיישב בלאות על כסא ופנה אל בעל החנות: אני זקוק לוילונות עבור חדר שבו יבקר נשיא ארה"ב. יש משהוא מפואר יותר מהוילונות שרכשת אצלך? שאל בייאוש בעודו סוקר בעיניו את תצוגת הוילונות היוקרתיים שהוצגה לראווה בשטח בית המסחר. במוחו כבר עלו מחשבות קודרות על סכומים אגדיים שיאלץ להפריש לצורך רכישתם, כאשר צחקו של בעל החנות

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

• ווארט יומי •

• סיפור יומי •

• הלכה יומית •

אור החיים הק'

יומי • פניני אביר

יעקב • זוהר יומי

• פניני הדף היומי •

• זיכרון לצדיק •

לחץ כאן להצטרפות

פנינים על הפרשה:

מעלת קריאת שמע בשמחה

ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב. ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב. ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרבייתי אתכם והקימתי את בריתי אתכם. (ויקרא כו ז-ט). בא לרמז מה שכתוב בזה הקדוש (ח"ג ריא): ובדברי רבנו האר"י ז"ל (שער הכונות דרושי הלילה דרוש ז), דכל המזיקין הנבראים מטפות קרי, אדם כשחוזר בתשובה וקורא קריאת שמע על המטה הורגם בחרב של קריאת שמע. ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קמט ו) 'רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם', היא קריאת שמע, שכל הקורא כאלו אווז חרב של שתי פיפיות בידו וכמה רבבות הורג בכל לילה, והינו דמסים (שם פסוק ז) 'לעשות נקמה בגוים', הם המזיקים שנבראו מן הטפות [וכו']:

וזהו שאמר כאן ורדפתם את איביכם, הם המזיקין שנבראו על ידי הטפות והם לאויבים לכם, עכשו ונפלו לפניכם לחרב, בשביל 'חרב' של קריאת שמע שעל המטה:

הקורא קריאת שמע בראוי יש לו שמחה רבה

וזהו שאמר אחרי זה ורדפו מכם חמשה מאה, בא לרמז מה שאמרו בזה הקדוש (ח"ג רלו): 'דשמע' עם 'אחד' (דברים ו ד), סופי תבות שלהם עד, ומה שנשאר מהתבות הוא אותיות 'אשמח', דהקורא קריאת שמע בראוי יש לו שמחה עם הקדוש ברוך הוא. ועכשו נוכל לומר, דהקורא קריאת שמע על המטה בראוי יש לו שמחה רבה שהורג אויביו מבקשי רעתו, דאין שמחה כנקמת האויב, כמו שכתוב (משלי יא י) 'ובאבד רשעים רנה' (סנהדרין לו; לט; קיג). והנה חמשה אותיות 'שמחה', וזהו שאמר ורדפו מכם חמשה קרי בה 'שמחה', דהינו על ידי שתקראו קריאת שמע שכתוב בה שמחה, תכלו האויבים:

בזכות השמחה בקריאת שמע הורג יותר מזיקים

ומאה מכם רבבה ירדפו. אפשר שבא לרמז, דהנה סוף תבת 'שמע' ע, וסוף

עצות וסגולות:

עניני סודות התורה (ד')

לימוד הסוד מביא שמחה

כשיודע אדם סודות התורה, אם היה לומד תורה יודע מה מתקן בעולמות עליונים, ובזה תהיה מתוקה בעיניו יותר מכל מיני מתיקות. וכן אם עושה מצוה ויודע שרשה, תהיה חביבה בעיניו יותר מן הכל. וכן אם היה מתפלל ויודע כונת התפלה, אין לו שמחה בעולם יותר מזה. וכן אם היה דן משפט ויודע שרשו, אין לו עקר יותר מזה. (אלף בינה שם)

גם סיפור שבתורה - העיקר הסוד שבו

וגם כן הספורים שנכתבו בתורה, כל בעל שכל יבין כי לא על ענין הספור הוא נכתב בתורה חס ושלום, כי אם על פנימיות הספור ההוא, שהוא סודו. וכמו שכתבנו למעלה בשם הרשב"י עליו השלום (זוהר ח"ג קנב), דמאן דאמר על ספורא ההוא אתא אוריתא, תפח רוחה. מכל זה וכיוצא בזה, יתבונן האדם דעקר הכל ובגין ושרש הכל הוא הסוד, והוא האמת העקרי.

(אלף בינה, אות דל"ח ו)

מי שמסופק באמיתות הסוד - לא יגע בו

המונע הגדול שמונע האדם מלהשיג סודות התורה על אמתתם הוא מי שיש לו ספק בלבו על סודות התורה, ואינו מאמין בהם באמונה שלמה חלוטה וגמורה בראוי בלי שום שבוש כלל. וכמו שכתוב בספרי רבנו האר"י ז"ל, (הקדמת מהרח"ו לשער ההקדמות) דמי שיש בלבבו ספק בסודות התורה, אל ישלח ידו לקחת מעץ החיים ללמד סודות התורה, כי מאחר שאינו מאמת סודות התורה באמונה שלמה, לא שייך שידע אמתתם. (אלף בינה, אות ט"ח ב)

הדרך לגילוי סודות התורה

והנה שרש ויסוד עקר ידיעת סודות התורה הוא, שיהיה האדם זהיר וזריז בקיום המצוות ועושה אותם בשמחה, שהעקר הוא עציות המצוות בשמחה, וכו', דעל ידי השמחה ששמח האדם במצוות, מאירים נפש רוח נשמה שלו הארה גדולה (שבת ל:), וכשמאירים הנפש רוח נשמה שלו זהו פתח פתוח לגילוי סודות התורה. (מעגלי צדק אות דל"ח, ד"ה דרך)

טענת היצר להדיח מלימוד הסוד

כי הנה יצר הרע מדיחך שלא ללמוד משתי טענות, אחת, אומר לך זה מעשה מרובה, צריך גביא ששמע מפי השם שיודיע לנו הדבר על אמתתו, ועכשו בזמננו אין גביא ולא רוח הקדש. זאת ועוד, הלומד קבלה צריך להיות גוף קדוש וטהור ונקי מכל דבר רע, כמו ישראל שיצאו ממצרים שמרוב קדושתם שהיו קדושים וטהורים כיון שעברו בים נגלה עליהם הקדוש ברוך הוא, ועוד, מרוב קדושתם ראו אותו פנים בפנים במעמד הר סיני. לאלה באמת שייך למוד תורת הקבלה, אבל גופות הזמן הזה שגברה סטרא אחרא הם סרוחים ומטונפים ועל מי תחול הקבלה.

(גני המלך, ליקוטי שושנים, מאמר כי המצוה)

סודות התורה ערוכים בספרים עוד לפני האדם

לפיכך בא משה רבנו עליו השלום להזהיר לישראל, ואמר להם, אל תשמעו לדברי יצר הרע, כי מה שאומר לכם בזמן הזה אין גביא ולא רוח הקדש. דבריו מהבל ימעטו, כי גם בזמן הזה הכל ערוך ומוכן כשלחן הערוך לפני האדם, דכל דברי קבלה נכתבו ונחתמו בספרים. וכנגד זה אמר 'לא נפלאות הוא מקר'.

(גני המלך, ליקוטי שושנים, שם)

פגלתה עד שיקים המצות:

וזהו שאמר ואשא כפי, דהינו, כל היגיעה שאני יגע בתורה אינה נגמרת עד שאשא אותה ואקים בה מצותיך. וזהו אשר אהבתי, מתחלת יגיעי בה היה חשקי ואהבתי כי אם לקים מצותיך. וכשאגיע למדרגה זו שאדע התורה כראוי ואקים המצות כראוי, אז באותה שעה ואשיחה בחקיך:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ו)

לא יערב עם התורה שיחה אחרת

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי (תהלים קיט צז). בזה בא לדבר על ענין אהבתו בתורה שאינו נפרד ממנה כלל ואינו מחשב בהבלי העולם כלל כי אם בדברי תורה. וכבר כתבנו דהטעם דנקראת התפלה 'שיחה', משום דצריך המתפלל שלא יערב שום הרהור שיחה אחרת בתפלתו רק שיחת התפלה דוקא, ולהכי קרי לה 'שיחה', שלא יש בדעתו כי אם שיחה זו:

והכא נמי לענין התורה, צריך האדם שלא יערב עמה שום שיחה אחרת. וזהו שאמר מה אהבתי תורתך, דהינו, כמה גדולה בעיני אהבת תורתך, שהרי כל היום היא שיחתי ואיני מערב עמה שום שיחה אחרת:

(אלף בינה, תהלים קיט אות מ)

לא תסור מחשבתי מן התורה להבלי העולם

טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף (תהלים קיט עב). עכשו חוזר למה שאמר בתחלה (שם פסוק סט) טפלו עלי שקר זדים וכא. ופרשנו בו דיצר הרע וגונדא דילה מפתים את האדם בשעת התפלה ובשעת למוד התורה, כדי לחשב מחשבות כדת מה לעשות בזה ובכסף ובנחשת, שהם הבלי העולם המטרידים אדם מעבודת ה', דמה יועילו ומה יצילו המחשבות. עכשו בא לומר, שאותו הדבר שבו באה אלי מחשבת יצר הרע להטרידני, איני חושב אותו הדבר לכולם, כי הבלי העולם שהם זהב וכסף חשובים בעיני כעפרא דארעא, ודבור אחד מתפלתך או מתורתך טוב לי מאלפי זהב וכסף, ואין אני מניח חיי עולם הנצחיים ועוסק בחיי שעה בדברים בטלים ומבטלים. וזהו שאמר, מי גרם לי שלא הטיתי אזן לשקר שהוא הבלי העולם, שטפלו עלי הזדים להטרידני בו, משום שטוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף:

ומה שאמר תורת פיך, הוא מדבר על תורה שבעל פה כמשמעותה. ומה שפרט תורה שבעל פה, משום דהתלמוד שהוא מקור הדינים, צריך שקלא וטריא ודעת רחבה לדמויי מלתא למלתא, ובפרט דיני ממונות שהם כמעין הנובע וצריך זכור מחשבה ודעת צלולה. ואם בא בשעת הלמוד לחשב מחשבות אחרות, נטרד בדעתו, ולא סלקא לה שמעתתא. וזהו שאמר טוב לי תורת פיך, דהינו תורה שבעל פה, הינו, הדינים שאני נושא ונותן בהם בדעתי ובמחשבותי, אם הייתי מטריד דעתי במחשבות הבלי העולם, לא הייתה סלקא לי שמעתתא, ואני טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, לפיכך מחשבתי אינה סרה מהם:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ט)

תבת 'אחד' ד', וסוף תבת 'ברוך' כ', וסוף תבת 'ועד' ד'. נמצא, סוף תבה [ראשונה] של (תבת) פסוק ראשון, עם סוף תבה האחרונה של (התבה) [הפסוק], וכן נמי הפסוק השני שהוא 'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד' שהם עקר היחוד של קריאת שמע, עם שני כוללים גימטריא ק'. והנה, העושה המצוה או המתפלל או הלומד תורה ושומח בשמחת ה' שזכה לקים דברו, יש לו שכר נוסף בשביל השמחה, חוץ משכר הדבר בעצמו. וזה שבא לרמז כאן, וירדפו מכם חמשה היא 'שמחה' כמו שכתבנו, והכונה, בשביל השמחה שתשמחו בקריאת שמע תרדפו מאה אויבים. ובשביל הקריאה עצמה שהיא רמוזה במאה כמו שכתבנו, תרדפו רבבה, וזהו שאמר ומאה מכם רבבה ירדפו. ובזה נפלו איביכם, הם המזיקין של הטפות, לפיכך לתרב, בשביל התרב של קריאת שמע:

(פיתוחי חותם פרשת בחוקות)

חשיבות הדיבור ושמירת הפה

דבר אל בני ישראל איש כי יפלא נדר בערפך נפשת לה (ויקרא כז ב). יש לדקדק אמאי קאמר כי יפלא, היה לו לומר 'איש כי ידר נדר' כמו שאמר בפרשת מטות (במדבר ל ג). ואפשר לרמז, דהנה אמור יאמר האדם מה חיוב ומה פגם יש בדברים בעלמא, עד שיהיה האדם גלכד באמרי פיו, ואם נדר יתחייב, מה מועיל הדבר כיון שאין בו ממש, בשלמא המעשה אשר יעשה יתחייב עליו, אבל הדבור מה ממש יש בדברים. לזה באה התורה לגלות לנו עקרון של דברים ושרשם, דהדבור שאדם מוציא מפיו יש בו ממש גדול לאין קץ ועושה פעלה גדולה למעלה, בין טוב ובין רע. והוא, דמה שמזלזל האדם בדבור ואומר שאין בו ממש, משום דהוי דבר שאינו נתפשט, וזה גורם להאדם מחמת גסות החמר שרבה עליו ואינו מרגיש רק בדבר הנחפש:

אכן דבר גדול נתן הקדוש ברוך הוא בין עינינו, שבו נכר שהדבור דבר גדול ויש בו ממש, והם הנפשות שנתן הקדוש ברוך הוא בקרבנו, והם רוחניות דבר שאינו נתפשט כלל, והממשות שיש בנפשות הוא ממש העקרי, והגוף שנגרף לבני אדם שיש בו ממש, הוא שאין בו ממש, וכמו שהנפשות דבר שאינו נתפשט, ורוחני, וממש גדול בהם, גם הדבור כן, ומן הנפשות תקיש לדבור:

וזהו שאמר איש כי יפלא נדר, דהינו שיתפלא בעיניו ענין הנדר, ואומר הלא דבור בעלמא הוא דבר שאין בו ממש, ואין אני מתחייב עליו. לזה אמר בערפך נפשת, כלומר הערך הדבור עם הנפשות, והרי עינינו רואות שהנפשות דבר רוחני שאין בו ממש, וממשם הוא הממש, הוא הדין הדבור. לכן הזהר בדבור, ומכל שכן בגדרים ושבעות, 'כי לא דבר ריק הוא' (דברים לב מז):

(פיתוחי חותם פרשת בחוקות)

עיקר היגיעה בתורה ותכליתה - לקיים המצוות

ואשא כפי אל מצותיך אשר אהבתי ואשיחה בחקיך (תהלים קיט מח). הנה ידוע שכל העמל והיגיעה של האדם נקרא 'כפים', כמו שכתוב (תהלים קכח ב) 'יגיע כפיך כי תאכל', וכמו שכתוב (בראשית לא מב) 'את עניי ואת יגיעי כפי'. ועכשו בא לומר שעקר היגיעה שהוא יגע בתורה הוא כדי לקיים המצוות, ואין היגיעה נראית

מסכת יבמות דף עז-פב

מהקהילה שהיה עמוד התורה ועמוד החסד לא היתה לו דירה כראוי למעמדו, ועוררו כמה מן החברים שכיון שגודמן להקהילה דירה מכובדת כזאת, והקהילה היא שנותנת דירה להמכובד הנ"ל, ראוי להעביר הדירה לרשות האיש הגדול הזה, ובפרט שלפי דבריהם היה המנוח הנדיב מקושר מאד אל הנכבד הנ"ל, ויש כאומדנא שאילו ידע זאת בודאי היה מעמיד הדירה לרשותו, ואחרים לא היתה דעתם כן מאחר שכבר התחייבו לתת למוסדות התורה ואולי קנו כבר, וכבר קשורים הם בהחזקה שלהם עם הנדיב בהתחייבות בל יעבור זה. והאריך השבט הלוי בגידון זה, וצריך לסניף סברא זו שכיון שמדובר כנראה מנכבד וגדול בעירו ממש, יתכן מאד לדמות זה לבחינת מלך פורץ לו גדר, עכ"פ בדרך סניף.

כניסה עם כלי מלחמה לבית המדרש

בגמ': ועמשה בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש וכתב יתר הישמעאלי אמר רבא מלמד שחגר חרבו כישמעאל ואמר כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בחרב כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית (יבמות עז, א). הפוסקים דנו בדין איש צבא שנושא עמו כלי מלחמה, אם רשאי הוא להיכנס לבית הכנסת עם כלי המלחמה שעליו.

והנה בשו"ע (או"ח סי' קנא ס"ו) נפסק שיש אוסרים ליכנס לביהכ"ס בסכין ארוך. ובמשנ"ב (ס"ק כב) ביאר הטעם בזה, לפי שביהכ"ס שהוא מיוחד לתפלה מאריך ימיו של אדם והסכין מקצר ימי אדם, והביא בשם א"ר שדעתו שאין להחמיר כי אם בסכין מגולה. ובביה"ל (ד"ה בסכין) כתב שמסתברא שאין להחמיר בזה אלא באנשים דעלמא שאסורים לאכול בביהמ"ד והסכין שנושא לשם הוא שלא לצורך תשמיש, אבל ת"ח שמוותר לאכול ולשתות שם והסכין שנושא שם הוא לצורך תשמישו מסתברא דמוותר כמו בכל אכילה שלא הוצרך לכסותו רק בעת שגמר

גדר ומותר לשנות עבורו מצדקה לצדקה, וכתב על זה השבט הלוי, שהוא לא ראה דבר זה ומאן דמסהיד עלה ודאי נאמן עלינו, ומכ"מ אין לדמות להוראת שעה, ובודאי גם החת"ס לא אמרה רק בעובדא שבא גדול מפורסם לעירו, ודנו כמלך מאן מלכא רבנן, אבל לומר כן אצל כל ת"ח בזמנינו אין הדעת נותנת כן.

וגופא דעובדא מובא בשו"ת משנה שכיר (סוף ח"א), שבימי החת"ס בא לפרעשבורג הגאון ר' יואב שהיה אב"ד מאטערסדורף לצורך ענין גדול, והחתם סופר עצמו היה מעורר הגבאים מכל החברות שהיו אז בפרעשבורג שיפשוטו ידם במתנה יפה לתמוך ידי הגאון הנ"ל בעניינו, וגבאי קופת הכנסת כלה שאל את החתם סופר שכיון שחברתם לא ניתנה להוצאה מעולם אלא לצורך הכנסת כלה איך ישנו לתת ממנה לענין אחר, השיב אז החתם סופר על פי דברי חז"ל שתלמיד חכם יש לו דין מלך ומלך פורץ גדר ולכן גם חברת הכנסת כלה חייבת לתת לצורך תלמיד חכם.

אך בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' שח) נשאל אודות נדיב ידוע שנתן לקהילה במתנה גמורה דירתו הגדולה, וגם הועברה על שם הקהילה בטאבו, אך התנה תנאי שמהכנסת שכן דירה יתחלק ארבע חומשים למוסדות ידועות וחומש להקהילה, ואחר ששבק חיים לכל ישראל נתעורר ספק בהיות והנכבד

אם מותר לאסוף צדקה עבור הכנסת כלה, וללדת את הכסף עבור ת"ח

בגמ': שהמלך פורץ לעשות דרך ואין ממחין בידו. (יבמות עז, ב).

בגמרא מבואר שהמלך פורץ לעשות לו דרך ואין ממחין בידו. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קיט) נשאל בדבר גבאי צדקה שאסף מעות עבור ת"ח גדול שהיה במצוקה גדולה, ושאל אם מותר לו לומר שאוסף עבור הכנסת כלה כדי שיקבל יותר, והשואל אמר להגבאי שדבר פשוט שאין לשנות מצדקה לצדקה כמבואר בשו"ע, ואם כן הגובה לצורך הכנסת כלה חייב להשתמש במעות לצורך זה בלבד ואינו יכול לשנותם לצורך אחר. והביא מדברי הש"ך (סי' רנו סק"ז) שכתב שבני העיר יכולים לשנות מצדקה לצדקה, אבל זהו דוקא בדבר שגובים לו בקביעות ואם יחסר להם יגבו בפעם אחרת, וזה לא שייך הכא.

וכתב בשבט הלוי שמכל מקום נראה שבאופן זה מותר לשנות, על פי מה שכתב בשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' מט), שהוכיח מדברי הרבה פוסקים שהעיקר כדעת ר"ת שסובר שמותר לשנות מעות שנגבו לצורך מצוה אחת ולהשתמש בהם לצורך מצוה אחרת גם אם לא באו המעות עדיין ליד גבאי, גם כשאינו חוזר ופורע, וסברתו היא שכיון שמשנה רק ממצוה למצוה אינו נקרא שינוי בדין בפ"ך זו צדקה, וכן נקט בפשיטות בשו"ת מהרי"ט (ח"א סי' סג). וכתב בשבט הלוי שגם אם לא נסבור כר"ת נראה שבגידון זה מותר לשנות, כיון שלא סיים בדבורו להכנסת כלה ידועה ורק בקש למצות הכנסת כלה דעלמא, שהרי להגבאי צדקה לא היתה אז שום מצות הכנסת כלה לפניו, א"כ קרוב לשמוע דבכה"ג לא שייך כלל יד עניים שזכו בהם.

אך כתב בשבט הלוי שיש לדון בדבר מחשש איסור אחר, שהדבר ספק אם מותר להטעות את חבריו לומר שגובה הכנסת כלה, כשאינו גובה באמת לצורך זה. והשוואל הביא עובדא מהחת"ס שאמר שתלמיד חכם הוא בבחינת מלך שפורץ לו

וכן, וציוה להכריז שהוא ממזר כדי שיזהרו מלהתחתן בו יע"ש, וכ"כ הלבוש והט"ז והש"ך שם. וגם אין אומרים אשרי תבחר ותקרב כמ"ש מהריק"ש בערך לחם וז"ל, בכל וולד שיש בלידתו נדנדו עבירה אין ראוי לומר אשרי תבחר וכו' וכיוצא בו, ואין אומרים שבחים לא לאב ולא לאם אפילו בדבר האסור מדרבנן, משום דהנשואים ישמעו ויראו וכו', ודוקא בדבר המפורסם וידוע וכו'. ולענין למולו בשבת כתב הרשב"ש בתשובה שמותר למולו אפילו בשבת, וכ"כ בבדק הבית (יו"ד סי' רסו) ובכנה"ג (שם הגב"י אות טו), וכ"כ בשו"ת מהר"ל ובש"ך, וכ"כ בשו"ת שבות יעקב (ח"ב יו"ד סי' פב).

ולענין קריאת השם כתב מהר"ל (הו"ד בש"ך שם יו"ד סי' רסה סק"ח) שיש לקרות שמו כידור על שם הפסוק (דברים לב כ) כי דור תהפכות המה כדמצינו בגמרא (יומא פג:).

אך יש שכתבו שאין נראה לכנות לו שם רשע, שאפילו שהוא ממזר עם כל זה חייב הוא בכל המצוות, וק"ל בסוף הוריות דממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ, וכמו שכתב החינוך (סי' תקס) שציוה שלא יבא לישא מבנות קהל ה' אבל ליכנס עמהם בכל מקומות מושבותיהם ולישא וליתן עמהם בכל הדברים מותר באמת כאחד מבני ישראל, וכבר אמרו הז"ל ממזר ת"ח קודם בקריאת התורה לממזר ע"ה, עכ"ל, וכיון שכן מה לנו לחוב לממזר זה כי מה פשעו ומה חטאתו שהרי הוא לא חטא כי אם אביו ואמו, עד שאמרו בזה"ק (שמות קיג:) שעליו נאמר (קהלת ד א) והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם, וא"כ שהוא ישראל וחייב בכל המצוות שבתורה מה מקום לכנותו בשם רשע שיהיה ח"ו ברית כרותה לשפתים להיות רשע. וכתב החיד"א שחושש הוא בזה מחטאת משום איסור ולפני עור לא תתן מכשול שגורם ע"י קריאתו בשם זה שיהיה רשע ויחטא. וממה נפשך אינו נכון לעשות כן לכנות לממזר בשם כידור, שאם יהיה רשע וחוטא יהיו תולים שהסיבה הגורמת לזה היתה קריאת שם זה ונהיה אנחנו גרמא בגזיקין שיחטא ויהיה איסור משום ולפני עור לא תתן מכשול. ואם יהיה צדיק ולא יהיה חוטא ובפרט אם יהיה ת"ח איך יתכן שישא את שמו כידור

קפ ס"ה). וכן כתבו במטה יהודה ובמאמר מרדכי ובאליה רבה (שם סק"י) שבסכין מכוסה מותר.

ברית מילה וקריאת שם לממזר

בגמ': אמר רב הונא ממזרא לא חיי והא אנן תנן ממזרין אסורין ואיסורן איסור עולם אמר רבי זירא לדידי מפרשא לי מיניה דרב יהודה דידעי חיי דלא ידיע לא חיי דידעי ולא ידיע עד תלתא דרי חיי טפי לא חיי ההוא דהוי בשבבותיה דר' אמי אכריז עליה דממזרא הוה בכי ואזיל אמר ליה חיים נתתי לך. (יבמות עה, ב).

בשו"ת חיים ביד (סי' ע) נשאל בדן בן ממזר מאשת איש מה דינו במילה וגם מה שמו שיהיו קוראים לו. והשיב שכבר פסק בשו"ע (יו"ד סי' רסה ס"ד) שממזר ישראל הוא ומברכין עליו ברכת מילה עד כורת הברית, אבל אין מבקשים עליו רחמים ומפרסים בשעת מילתו שהוא ממזר, ומקור דבריו בתשובה להגאון שהביאה הטור (יו"ד שם), וכתב בב"י (ד"ה תשובה לגאון) שכן כתב גם בעל העיטור. ואם נוהגים למול את התינוקות בביה"כ עושין שינוי למול את הממזר בעזרת ביה"כ ולא בבית הכנסת עצמו, ואם אין עזרה לביה"כ מלין אותו במקום שהוא חוץ לביה"כ, כמ"ש הדרישה (שם ס"ק יג) בשם המהר"ל שציוה למול חוץ לביה"כ שלא במקום שאר הקטנים, וגם לא אמרו כשם שנכנס

להשתמש בו ומתחיל לברך בהמ"ז.

והקשו האחרונים בזה ממה שאמרו בסוגייתנו, בעמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש, וכתב יתד הישמעאלי, ואמר רבא מלמד שחגר חרבו כישמעאל ואמר כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בחרב, כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית. ובמדרש רבה (רות פ"ד פ"א) אמרו שיתרא הישמעאלי נעץ החרב באמצע בית המדרש, ואמר או אהרוג או אהרג עד שאתקיים הלכה זו עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית. ומבואר שהכניס חרב לבית הכנסת ואין איסור בכך. ויש שחירצו שהוראת שעה היתה, שדנו את דואג שהיה חולק על הלכה זו כמין ואפיקורוס (כמו שאמרו ברות רבה שם פ"ט). ועד"ז כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ה סי' כ סק"ח). [וע' בשו"ת באר שרים (ח"ב סי' י) מ"ש בדן זה].

והט"ז (סי' קנא סק"ב) דייק מלשון השלחן ערוך, שלא אסרו להיכנס לבית הכנסת אלא בסכין ארוך, והקשה ממה שכתב הבית יוסף (או"ח סי' קפ ד"ה כתב הרוקח) בשם הרוקח (סי' שלב) שמכסים את הסכינים בשעת ברכת המזון על שם לא תניף עליהם ברזל (דברים כז ה), ואמרו במכילתא (פרשה יא אות ח) שאינו דין שיניף המקצר על המאריך, ושולחן הרי הוא כמזבח וכמבואר בחגיגה (כז.), וכן כתב האבודרהם (עמ' שכ) וכן כתוב בשבלי הלקט (סי' קנה). וכן פסק בשלחן ערוך (או"ח סי' קפ ס"ה), ולא חילקו בזה בין סכין ארוך לקצר. ותיירץ, שבברכת המזון אפשר בנקל לכסות כל סכין, ולמה לא נעשה כן, אבל כאן שצטרך לסלק מעליו הסכין לגמרי, וזו טירחא יתרה לסלקו ואחר כך לחזור וליטלו, וגם לפעמים יש בו צורך אליו, לכן לא הטריחוהו אלא רק בסכין ארוך שאין בו צורך כל כך.

ועיין במור וקציעה (סי' קנא) שדוקא בסכין ארוך הקפידו להיכנס לבית הכנסת, מפני שהוא נראה מתחת בגדיו, כעין חרב החגור על ירכו מעל למדיו, שזה הוא ודאי דרך גנאי וקלון להיכנס כך, אבל בסכין קצר שמונה בתיק ומצניעו בכיסו מתחת למדיו מותר. וכדין ברכת המזון שאם מכסה את הסכין מותר, כמבואר בשו"ע (או"ח סי'

הר"ח שלא התירו לתינוק לינק מנכרית אלא במקום סכנה, והרשב"א דחה דבריו ממש"כ במדרש רבה (שמות פ"א פכ"ה), האלף וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות, וכי אסור היה לו למשה לינק מחלב נכריות, והלא שנינו (ע"ז כו.) נכרית מינקת בנה של ישראלית ברשותה, ולמה אמרה כן, לפי שהחזירה את משה על כל המצריות להניקו, ופסל את כולן, ולמה פסלן, אמר הקב"ה, פה שעתיד לדבר עמי יינק דבר טמא וכו'. ומכאן מוכח שהוא מותר לגמרי, ואין בו אלא מדת חסידות, וכמו שכתב הרשב"א בלשון ראשון.

ומדברי הרשב"א משמע שאפילו אם נשמרה הנכרית מאכילת נבלות וטרפות, עכ"פ טבע הגויים רע, ומשפיע על התינוק היונק, ויסודו מסוגייתנו שג' מידות יש בישראל מטבע תולדתם, רחמנים וביישנים וגומלי חסדים. וכן נראה מדברי המאירי (יבמות קיד.) שכתב שאע"פ שאין סרך איסור בהנקת חלב נכרית, מ"מ מדת חסידות עד כמה שאפשר להניקו בחלב ישראלית, שטבעה נוח ורחמן וביישן וצנוע, ומגדלת כפי טבעה.

אך הריטב"א (שם) כתב שאין זה אלא ממדת חסידות, ומדבריהם, והטעם מפני שהחלב שלהם בא מאכילת נבלות וטרפות שקצים ורמשים, שמגדל בתינוק אכזריות וטבע רע. ולא הזכיר את המבואר בסוגייתנו שיש בזה טעם מפני שטבע ישראל ביישנים וכו'.

והנה עירוי דם אשר בא מן הנכרי יכול לגרום השפעה לרעה, לישראל המקבל את הדם, שדין הדם שוה לחלב, כיון שדם נעקר ונעשה חלב (בכורות ו:), וכשם שהחלב של הנכרית גורם טבע רע ליונק, כן הדבר לגבי ישראל שמקבל את הדם שייצא מנכרי דרך עירוי דם, יכול לגרום לו טבע רע של אכזריות ועזות פנים, היפך טבעם של ישראל רחמנים וביישנים.

ובשו"ת חלקת יעקב (יו"ד סי' יג) דן אם מותר לקבל עירוי דם מאדם שאוכל מאכלות אסורות, ומתחלה כתב להשוות דין זה ליניקת חלב מנכרית שאוכלת מאכלות אסורות, שראוי להמנע מזה לפי שמוליד טבע רע, והדם שוה לחלב בזה, ואפי' למ"ד שהחלב אינו מדם שנעקר ומה שאינה רואה בימי הנקתה הוא כיון שאיבריה מתפרקים

בשם תשובת הרדב"ז שממזר שהוא פטור רחם חייב בפדיון. ועיין עוד בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' קצג) שדן בזה.

עירוי דם (בלוט- טראנספוסיציה) של נכרים

בגמ': שלשה סימנים יש באומה זו הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים. (יבמות עט, א.)

הפוסקים דנו בדין חולה שנצרך לעירוי דם, אם ראוי לו לדקדק שהדם יהיה משל ישראל כשר, או שמא אין צריך לדקדק בזה, ויכול לקבל עירוי דם אפילו מדמו של נכרי. וכן דנו בחולה הנצרך להשתלת כליות אם צריך לדקדק שתהיה כליה של ישראל, או שמא יכול לקבל כליה אפילו משל גוי.

ויש שכתבו שמצד הדין אין להקפיד בזה כלל, ובפרט שנראה שיש כאן משום פקוח נפש. ורק אם אין הדבר דחוף ואפשר להמתין לקבלת עירוי דם מישראל כשר, טוב להמתין ממדת חסידות. שהנה כתב הרשב"א (יבמות קיד.) בהא דתניא תינוק יונק והולך מנכרית, שמסתברא דהא דנקט נכרית, לא משום שיהיה חלב הנכרית אסור יותר מחלב של בת ישראל, שזו וזו מהלכי שתיים הן, וחלב שתיהן מותר, ולא מצאנו היתר בדמן וחלבן של ישראל יותר משל נכרים, אלא שממדת חסידות וממדת זריזות יש להניקו מחלב ישראלית, הואיל וטבען של ישראל נוח יותר, מפני שרגילין במצוות, והם רחמנים וביישנים בטבע כמבואר בסוגייתנו, ואף חלבן מגדל טבע טוב כיוצא בהם. והביא דעת

שם רשע וחוטא, שנמצא שאנחנו מלבינים פניו ברבים בכל עת ובכל זמן לקרותו בשם רשע וחוטא. שבשלמא מה שמכריזים עליו שהוא ממזר אין בזה שום קפידא מדינא כי אדרבה כך היא חובותינו להכריז לקיום התורה שלא להתחתן בו, ויתירה מזו גורמים לו בזה שיחיה כיון דק"ל בסוגייתנו שממזרים אינם חיים אם לא כשמפרסמים אותם, וגם יש טעם בהכרזה משום שהוא גנאי לו ולאביו ולאמו, וכל זה הוא מצות יוצרנו. משא"כ בקריאת שם כידור שם רשע וחוטא המורה שפושע וחטא מצד עצמו זהו פגם גדול ואינו נכון לעשותו, כי כן אין מקום לקרותו בשם כידור, וכן ראוי לעשות וכן הוא המנהג שמעולם לא שמענו ולא ראינו כשאירע אחר מעיר שנולד ממזר לקרות שם כידור. והגם דק"ל שבדבר שאינו שכיח ואינו רגיל ואינו הוה אין בו תורת מנהג, כמו שכתב הרמב"ם (שחיטה פ"א ה"ג), ואם כן אין לבוא בזה מדין מנהג, מ"מ נראה לומר שכיון שמצינו בבירור ובדקדוק, אפילו אם אינו מנהג שכיח כי אם פעם ביובל עכ"ז לא חששו לקרותו בשם כידור, כי לא שמענו ולא ראינו שם זה בשום ממזר, ושמע מינה שלא רצו לעשות עיקר לדברי מהר"ל והש"ך בזה. וע"ד שכתב באורח מישור בחי' ליו"ד על הד"מ (ריש סי' ח) שכתב לחלק שכל מה שאין למדים מנהג מדברי שאינו שכיח היינו דווקא כשלא ידענו בבירור מהו המנהג, ואין אנו באים לסמוך אלא על הסתמא, וכיון דלא שכיח לא שייך לומר בו דין מנהג. אבל כשיש בירור גמור שנהגו כן, גם כשהוא דבר שאינו שכיח סומכים על המנהג. ובשו"ת בן ימין (סי' טו) הביא דברי החיד"א והסכים עמו.

ובספר לקוטי חבר בן חיים (ח"ה בחלק בתשובות שבסוה"ס) כתב, ולולי דמסתפינא הייתי אומר לקרותו בשם כידור בן כידור, אמנם מאחר שלא מצאנו כן וגם האחרונים דעתם כהט"ז לקרוא לשתוקי ולאסופי בן אברהם גם ממזר יש לקרותו בן אברהם.

ולענין ממזר שהוא פטור רחם כתר בשו"ת חיים ביד (סי' ע) שאם יראה ברור מי הוא אביו בודאי שחייב לפדותו כי הוא בנו לכל דבר, ואם לא נתברר מי הוא אביו הא מיהא לכשיגדל חייב לפדות את עצמו. וכ"כ מוהריק"ש בערך לחם (יו"ד סי' שה)

כסא מוקצה שהתערב עם שאר כסאות

בגמ': וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל (יבמות פב, א).

מבואר בסוגייתנו שדבר שיש לו מתירין אינו בטל, וחתיכה של איסור שיש לאיסורה היתר לאחר זמן, שנתערבה ברוב חתיכות של היתר אינה בטלה ברוב. ודנו הפוסקים בדין מוקצה שנתערב בהיתר אם יש למוקצה דין דבר שיש לו מתירין כיון שיהיה לו היתר אחר השבת, ובמנחת כהן (חלק התערובות) כתב שאין למוקצה דין דבר שיש לו מתירין כיון שרק בדבר שעתיד לבא לידי היתר גמור שאינו חוזר ונאסר יש בו דין דבר שיש לו מתירין, אבל מוקצה שעתיד לחזור וליאסר אחר התירו בשבת הבאה אין בו דין דבר שיש לו מתירין. והביאו בשעה"מ (י"ט פ"ב ה"ז) וכתב שהרמב"ם (מאכ"א פט"ז ה"י) שכתב שמוקצה הוא דבר שיש לו מתירין אזיל לשיטתו שסובר שגם חמץ הוא דבר שיש לו מתירין אף שחוזר ונאסר בפסח לשנה הבאה. ובתוס' (ביצה י: ד"ה איכא) מבואר שלדעתם גם מוקצה הוא דבר שיש לו מתירין.

והנה בצ"ח (פסחים ט: וביצה כד:) כתב שלא אמרו שדבר שיש לו מתירין אינו בטל אפילו באלף אלא באיסורי אכילה, שגם אם יהיו מותרים ויהיו נאכלים אי אפשר לאכלם אלא פעם אחת ויש לומר בהם שעד שתאכלנו היום באיסור תאכלנו למחר בהיתר, אבל דבר האסור בטלטול, כגון מוקצה ביום טוב שנתערב בהיתר, אין בזה דין דבר שיש לו מתירין, כיון שהרי יכול לטלטלו גם היום וגם למחר, ואם נאסור

וכו', מ"מ מסברא ודאי שהחלב והדם שוים לענין זה. ושוב כתב שאין להחמיר כלל, כיון שידוע שהנזק לעירוי דם הוא בגדר מסוכן, או לכל הפחות ספק מסוכן, וא"כ אפילו אם יש לו עצה להמתין עד שיוכלו למצוא דם מישראל כשר אין צריך להמתין. [ועיי' בספר בדמיין חיי עמ' 62 במעשה שהובא מהגאב"ד דפוניבו שנהג חסידות בעצמו שלא לקבל עירוי מדם נכרי, עיי"ש].

דבר שבמניין מאחד שעומד למצוה

בגמ': שהיה ר"מ אומר כל שדרכו לימנות מקדש. (יבמות פא, ב).

בגמרא מבואר שדבר שבמניין אינו בטל ברוב. ובתורות הדשן (סי' קג) הסתפק בדיון בני אדם שהדליקו נרות חנוכה בבית אחד, ונתערב נר חנוכה אחד בין שני נרות שהם שמישים, וכולם מונחים ודולקים, ולא ידעין איזה מן הנרות נר חנוכה. ודן אם מותר להשתמש בנרות מדיון ביטול ברוב ויהיה מותר ליהנות משלשתן או לאו.

וכתב שאפילו דבר שמצד עצמו אינו נמכר במנין אלא במשקל וכיוצא, אבל הוא עומד למצוה, ומצד מצותו מונים אותו, כמו נרות חנוכה שבחנוניות הם נמכרים במשקל, אבל למצותם מדליקים אותם בכל לילה במנין, אף זהו בכלל דבר שבמנין ואינו בטל. ולכן אם נתערב נר חנוכה לאחר שהודלק למצותו ונאסר בהנאה, בנרות אחרים אינו בטל, וכולם אסורים להשתמש בהם. והוכיח כן מהמבואר בסוגייתנו ובתוס' (ד"ה דברי הכל) שחתיכת קדשים אינה ראויה להתכבד שאינה ראויה אלא לכהנים, אף שלולא קדושתה היתה ראויה להתכבד, וכל שכן לחומרא, [ועיי' בשו"ת פנים מאירות (ח"א סי' צח) בבאור ראייתו]. וכן פסק הרמ"א (שו"ע או"ח סי' תרעג ס"א). ויש חולקים וסוברים שמאחר שכשיתבטל ויעמוד לתשמיש חול לא יהיה דבר שבמנין, הולכים בדינו כפי שיהיה אחר הביטול, ובטל, כמבואר בט"ז (שם סק"ז), וכ"מ בבאור הגר"א (שם סק"ט).

ועי' במשנה ברורה שם שרוב האחרונים מסכימים לתה"ד והרמ"א.

את הטלטול היום, יהיה איסור זה של היום מוחלט ואין לו מתירין לעולם. אך כתב שלדעת הר"ן (נדרים שם) שכתב שהטעם שדבר שיש לו מתירין אינו בטל הוא כיון שדומה למין במינו, אף איסור טלטול הוא דבר שיש לו מתירין, שכיון שיש לו היתר למחר הרי הוא כמין במינו, ששניהם היתר.

אך הגרעק"א (דרוש וחיידוש ח"א מערכה ד עירובין לה.) דן בזה וכתב שאף דטעם דבר שיש לו מתירין הוא משום עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, וסברא זו שייכת רק באכילה שהרי א"ל לאכול דבר ב' פעמים ולכן אומרים תאכלנו בהיתר, משא"כ במלאכה שכל זמן זמן חמץ יש לו אפשרות להשתמש בחפץ, ולא שייך לומר עד שאתה משתמש בו באיסור תשתמש בו בהיתר שהרי כל רגע ורגע יש בו אפשרות שימוש בפני עצמה, אך הגרעק"א דחה סברא זו ממה שכתב הש"ך (י"ד סי' קב סק"ח) בכלי איסור שנתערבו, דהוי דבר שיש לו מתירין, ואף שבכלי יכול לבשל גם היום וגם מחר, אעפ"כ ס"ל לש"ך דחשיב יש לו מתירין. ועיי"ש שהביא בשם הפני יהושע (ביצה כד: ד"ה הא) דלענין טלטול מוקצה לא אמרינן דהוי דבר שיש לו מתירין, אך עיין בפני יהושע (שם) שהביא ראייה לדחות זה,

ועיין במג"א (סי' שי סק"ח) שכתב שאם נתערב אפר שהוסק בשבת באפר של אתמול בטל ברוב אע"ג דקמח בקמח מקרי לח בלה ואינו בטל ברוב אלא בשישים (כמ"ש בשו"ע סי' תנג ס"ג), שמ"מ כיון שעיקר איסורו מדבריהם די ברוב. ולא כתב שחשיב דבר שיש לו מתירין ואינו בטל כלל. וע"ע שו"ת נ"ב (תנינא אה"ע סי' לח) ופמ"ג (י"ד סי' צט מש"ז סק"ה).

הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע י"ט אייר תקע"ה

בעבודה ז'וכך הייתי אומר' במקום ז'וכך היה אומר'. ואף הוא אמר על עצמו כי זאת הפעם האחרונה שנתגלגל בעולם הזה ולא ישוב עוד לעולם הזה, ולכן ביום היארצייט שלו צוה הרה"ק משינאווא להדליק נרות.

ובספר הדרת קודש הביא שהרה"ק הרבי רבי מענדיל מרימנוב זי"ע אמר שמי שידליק אפילו לאחר מאה שנה לאחר פטירתו נר לנשמתו יעשה לו טובה בעולם העליון. ואכן ביום י"ט אייר, ל"ד למספר בני ישראל, נהגו בני ישראל עם קדושים להדליק נר לכבוד נשמתו של הרה"ק רבי מנחם מענדיל בן רבי יוסף זי"ע"א.

(ספיר ויהלום פר' בהעלותך ע"ה - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע, נולד בשנת תק"ה בעיר ניישטאט לאביו רבי יוסף זי"ע.

היה מתלמידי הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג ותלמיד מובהק להרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע. בעודו בן י"א שנה זכה לראות את פני המגיד הק' ממעזריטש זי"ע.

כיהן ברבנות פריסטיק ואח"כ ברימנוב, וגדולי וקדושי דורו השכימו לפתחו. המגיד הקדוש מקאזניץ אמר עליו שהוא שקל ועולה כנגד כל צדיקי הדור. זקני דורו אמרו עליו שכל שנים דרש בכל שבת בפרשת המן, ועי"ז הביא שפע לישראל. מגדולי תלמידיו הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ רבי צבי אלימלך מדינוב רבי יחזקאל פאנעט

מקארלסבורג שהוציא לאור תורת רבו בס' מנחם ציון וס' דברי מנחם. רבי אליעזר מדזיקוב רבי שמעון מיערוסלב רבי צבי הירש הכהן מרימנוב רבי משה סופר מפשעווארסק ועוד גדולים למאות ששתו בצמא דבריו הקדושים זכ"ע.

נתבקש לישיבה של מעלה בי"ט באייר שהת תקע"ה בעיר רימנוב ושם מנוחתו כבוד.

הבטיח לעשות טובה למי שידליק נר לטובת נשמתו

הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע"א היה מקפיד שלא להדליק נרות ביום היארצייט של צדיקים. והיה מרגלא בפומיה לומר: איך אנו מדליקין נרות בעבור נשמת הצדיק, בעוד שיוכל להיות כי נשמתו ישנה בזה העולם בגלגול. אכן ביום היארצייט של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע"א צוה להדליק נרות. וסיפר שהרה"ק הנ"ל אמר על עצמו, שהיה כבר מאה פעמים בעולם הזה, ובזמן המקדש היה כהן גדול ושימש בכהונה גדולה, והיה אומר בתפלתו

לא להסירה דעת מהספירה

מובא מהרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע"א (מנחם ציון), דרושים (לפסח): מנהג ישראל תורה היא שכותבין באגרות, למספר בני ישראל, לפי שאסור להסירה דעתו מהספירה שצריכין להיות שבע שבתות תמימות, וכמו שכתוב בזוהר הקדוש (ח"ג צז): דצריך דלא יתאבד מיניה חושבנא דא, וכן נהגתי בעצמי לומר כמה פעמים ביום בלי ברכה היום כך וכך לעומר.

וכן מובא בשו"ת 'מראה יחזקאל' (ס' קד): הזהירנו [הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע"א] שלא יסוח דעת מן הספירה כל היום כולו שצריכים להיות שבע שבתות תמימות, וכמה פעמים ביום הוא אומר: היום כך וכך לעומר בלי ברכה.

(ספיר ויהלום פר' אמור ע"ה - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

- ווארט יומי • סיפור
- יומי • הלכה יומית •
- אור החיים הק' יומי
- פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף
- יומי • זיכרון לצדיק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
ככה מתחילים את היום!

ישרות
למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

הרה"ק רבי מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע בעל ליקוטי תורה כ' אייר תקצ"ח

הרה"ק רבי מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע נולד בשנת תק"ל, לאביו הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל המאור עיניים זי"ע.

המגיד הק' ממעזריטש גילה לאביו רבי נחום כי בבנו הנולד שוכנת נשמה גבוהה מעולם התיקון.

ברבות הימים נשא לאשה את בתו של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין ונולדו לו ממנה שלשת בניו הגדולים הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל, רבי משה מקאריסטשוב ורבי יעקב ישראל מטשערקאס, וכן בת אחת שנישאה להרה"ק רבי יחיאל מיכל מיאמפאלי. בזיווג שני נשא את בתו של הרה"ק רבי דוד לייקעס והוליד ממנה את חמשת

בניו הקדושים הרה"ק רבי אברהם מטריסק, רבי דוד מטאלנא, רבי יצחק מסקווירא, רבי נחום ממקארוב ורבי יוחנן מרחמיסטריווקא זי"ע, מהם נפוצה החסידות ברחבי רוסיה ואוקראינה.

צדיקי דורו נהרו מכל העברים להסתופף בצילו, והתבטאו גדולות על כוחו הכביר בתיקון נשמות החיים והמתים, נודע גם בעבודתו הק' לפרנס את הצדיקים הנסתרים.

נתבקש לישיבה של מעלה ביום כ' באייר תקצ"ח ומנוחתו כבוד באנאטיווקא הסמוכה לקיוב, שם איוה משכבו בסמוך לצדיק נסתר שנפטר שם משנים קדמוניות.

הותיר אחריו ברכה את שמונת בניו הק' ואת ספרו הק' ליקוטי תורה, שהרה"ק מצאנו זי"ע כתב עליו ידעתי כי לא באתי לאחד מיני אלף לסודו הכמוס בתוכו.

כיבוד אורחים בצורה מופלגה

סיפר הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע: א: מכל המצוות הרבות שקיים אבי הרה"ק רבי מנחם נחום זי"ע, א, היתה יקרה בעיניו מצות הכנסת אורחים. כשהיה בא אליו איזה אורח היה דואג לכל מחסורו, כיבד אותו בכבוד רב, וממש עמד ושרת אותו בעצמו, גם כשהאורח לא היה נוח.

פעם בא אליו אדם שהתחזה כמגיד. אבי הקדוש טיפל בו כמו בכל אורח, הוא הגיש לפניו מכל טוב ביתו, אך המגיד המדומה החמיץ פניו. המאכלים לא היו לפי טעמו, משהציעו לו את המיטה דרש האורח מצעים נוספים, עד שהטריח מאוד את אבי ואמי. אך אבי קיבל הכל באהבה, והשתדל מאוד למלא את רצונו של האורח. בבוא יום השבת ביקש המגיד מאת הרבי שישאל לו את חלוק

המשי שלו, וגם לזאת לא סירב אבי. למחרת השבת, דרש המגיד מהרבי שילך ויסובב עמו בבתים כדי לאסוף כסף עבורו, ואבי עשה זאת בחפץ לב. ואז בחצות הלילה כשכל בני הבית ישנו את שנתם והרבי כדרכו ישב וערך תיקון חצות, ירד המגיד המדומה מעל מיטתו בלאט, התלבש ומילא את שקו בכל מיני חפצים יקרי ערך. כשהיה כבר מוכן לצאת לדרך ושקו עמו, נכנסתי בשקט אל חדר אבי וסיפרתי לו כל מה שראו עיני, ואמרתי לו, צא אבא ועכב בריחתו עד שישב לנו את כל חפצינו.

אבי זי"ע א סקר אותי במבטי תימה ואמר, מה עלה בדעתך בני כך לחשוב, הרי האורח לקח רק את שלו ולא לקח דבר ששייך לנו. התפלאתי על דברי אבי וקראתי, הרי כל רכושנו לקח. השיב לי אבי, כל מה שלקח רק משלו לקח, שמשעה שחשקה נפשו בדברים, מיד הענקתי לו אותם כדי שחס וחלילה לא יעבור על מצות 'לא תחמוד', ולכן כל מה שלקח בשקו הם שלו ולא עבר על לא תחמוד ולא על לא תגנוב. המשיך אבי ואמר, ועתה בני לך לישון ועשה עצמך כאילו לא ראית דבר, כדי שלא לבייש חס וחלילה את האורח.

ועל מעשה זה נודע בפי חסידים מה שאמרו על הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע, א, שהגם שלא ידע כוונת אביו שמחל על כל רכושו, אבל מהות הכנסת אורחים וכבוד לעניים ושפלים אצל אביו, ידע גם ידע, ולכן על אף היותו נער צעיר לא אמר מאומה, ונכנס לחדרו של אביו בשקט לספר לו הדברים, ולא הרים קולו על האורח.

(ספיר ויהלום ויקרא ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אנחה של יהודי בוקעת רקיעים

וכמו שאמר אבא מארי [הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל] זצ"ל, בשם מרן הבעש"ט זי"ע: שגם זה האיש המוטריד בעסקיו כל היום בשווקים וברחובות וכמעט ששוכח שיש בורא עולם, רק בעת שמגיע זמן תפלת מנחה עולה על זכרונו שהגיע זמן התפלה וגונח ונאנח בלבו בהתבוננות האיק שפנה כל היום בהבלי העולם, והוא רץ לסימטא אחת מן הצד ומתפלל מנחה, הגם שאינו יודע כלל מה הוא מדבר, עם כל זה גם זה חשוב ויקר מאד לפני הבורא ברוך הוא, והאנחה שלו בוקעת רקיעים.

מגן אברהם (טריסק) - פר' בלק

הרה"ק רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין זי"ע כ"ב אייר תרנ"ד

המקיף את התוכן הפנימי, כמו גן של אילנות חמד שהוא מוקף בסיוג וגדר שלא יכנסו לתוכו, וכמו הסייג כן החכמה, גם היא חייבת להיות מוקפת וגדורה. ובמה? בשתיקה!

(ספיר ויהלום פר' פינחס ע"ז - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין נולד בל אייר שנת תקצ"ג כבן זקונים לאביו הרה"ק מרדכי זי"ע.

בעת הכנסתו לבריתו של אא"ה ניתן לו על ידי אביו השם מרדכי ע"ש דודו [הרה"ק המגיד מטשערנאביל] למרות שזה היה עדיין בחייו, באמרו כי דודו אמנם חי אך הוא נמצא כבר בעולמות העליונים זה כמה שנים, למרבה הפליאה נפטר דודו כעבור שנתיים באותו יום ממש.

בהגיעו לפרק האיש מקדש נשא את בת דודו הרב רבי דוד צבי קרלינסקי. לאחר פטירת אביו כיהן בסטריזב ומקילניץ משם עבר להוסיאטין.

רבינו נתבקש לישיבה של מעלה ביום כ"ב אייר תרנ"ד ביום ל"ז לספירת העומר.

חסידים נתנו סימן לדבר שמסכת שבועות יש בה מ"ט דפים כמנין ימי הספירה. ובדף ל"ז באותה מסכת מופיע שם אמורא 'אמר להו רב מרדכי. זכותו יגן עלינו.

החכמה חייבת להיות מוקפת וגדורה בשתיקה

ששה בנים היו לו להרה"ק רבי ישראל מרדכי זי"ע. הצעיר שביניהם היה הרה"ק רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין זי"ע. צדיק גדול היה רבי מרדכי פייביש ושחקנותו היתה לשיחה בפי כל. מורגל היה בפיו: 'משתיקה לא מתעייפים'. והוא הסביר את כוונת דבריו בפרשו את דברי חז"ל במשנת אבות (פ"ג מ"ג): 'סייג לחכמה שתיקה'. 'סייג הוא הדבר

החכמה עצמה - שלא להיעלב

הרה"ק מהוסיאטין זי"ע אמר: לא לגזול ולא לגנוב ולא לשקר זהו נקרא גוי טוב. לקיים כל התר"ג מצוות זהו יהודי, ולקיים כל התורה כולה מבראשית עד לעיני כל ישראל זהו יהודי הגון... 'אבער א צדיק! דאס איז גאר עפעס אנדערש... [אכן צדיק - זהו דבר אחר לגמרי].

מובא בשמו הקדוש שאמר סייג לחכמה שתיקה (אבות ג') כיון שהשתיקה היא רק סייג וגדר להחכמה אם כן מה היא החכמה בעצמה, אלא אדם אחד עושה רעה לחבירו או שמביישו ברבים והוא שותק ולא יצא לריב נגד האיש הזה, זאת היא סייג לחכמה בלבד אבל החכמה בעצמה הוא עוד יותר שלא איכפת לי כלל במה שדיבר עליו ולא יגמור בלבו שום שנאה על חבירו בעבור זה. וכדאיתא בסידור השל"ה (בהגה"ה) על הנאמר (בסיום תפילת י"ח) למקללי נפשי תדום, דלכאורה די היה בבקשת ולמקללי תדום, ומהי הכונה בהוספת המילה "נפשי", אך הכוונה שלמקללי לא רק הפה ידום, אלא גם נפשי לא תרגז ולא תתפעל כלל מהעלבונות.

(ספר 'היחס מטשערנאביל' עמוד 5)

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקורי על כל ספר וזאת החידוש הקדוש "אור החיים" - מאיר עיני הנאמן
"מאורי החיים" - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עמוד מודפס עין

אור החיים המשולב

המסכת עשרה מסדורי הביאור "מאורי אור" ו"לקוט מאורי החיים"
ביאור משולב שזור באסמכת ביטול המילים
"אור תורה" | "תורת חיים"
הערות ציטוטים ומוקדמות
עמוד מודפס עין

חיים של תורה

אירוע: 437-0054 (718) | אידיש: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

20 שנות חיים של תורה

הרה"ק רבי יהושע מדינוב זי"ע כ"ג אייר תקע"ד

לעשות כל מה שיעלה על רוחו. לא ידע היהודי לשית עצות בנפשו, ועלה ברעיונו ללכת לדינוב אל הרה"ק רבי יהושע זי"ע, שמא הוא יתן לו עצה מה עושים. כאשר סיפר לרבי יהושע את סיפורו, אמר לו: לך הביתה, הבא לפריץ את המלבוש ללא כל מורא, והכל יהיה בסדר.

חזר החייט לביתו, והביא מיד לפריץ את המלבוש שתפר לו. הפריץ שמח בו מאד, ובראותו שהחלק אינו מבחוץ אלא הצד המחוּספס למעלה, אמר לחייט שהפעם תפר יותר טוב ויותר יפה מאשר אי פעם. שילם לו כמה שביקש, ועוד הוסיף לו מתנה מביתו על שתפר הפעם כל כך טוב. במשתה השתבח בבגד שהוא תפור כה טוב, ובכל פעם שהחייט בא אליו, הורה לתת לו איזה מתנה, מרוב שמחה על המלבוש.

פעם כשנסע הפריץ בדרך איבד את הבגד, ומאז כשבא אליו החייט לא נתן לו דבר. הלך היהודי שוב אל הרה"ק רבי יהושע זי"ע, לספר לו שמאז אבד הבגד אינו נותן לו יותר דבר. נענה הרבי: ברוך ה' שהוא כבר איבד את המלבוש, ואיני צריך יותר להחזיקו במוחי.

כל זמן שבידו כרב בדינוב לא לקחו משם יהודים לצבא
מפרמישלאן נהג לצאת קצין לכל הסביבה, ובכל עיר לקח יהודים כחיילים לצבא. תמיד בעברו ליד דינוב, נפלה עליו תרדמה. הנהג לא שם לב שזוהי דינוב, כי הדרך עברה אז בצד העיר. אחר כך כשהקצין התעורר, לא היה לו חשק לחזור ואמר: מן הסתם אין צריכים לקחת מכאן חיילים. כך היה תמיד, ובכל התקופה שהרה"ק רבי יהושע זי"ע היה רב בדינוב, לא לקחו ממנה חיילים יהודים לצבא.

הרה"ק רבי יהושע זי"ע נולד בשנת תצ"ד בברטש לאביו האופה ר' אריה ליב, ולאמו הצדקת טובת הלב.

מסופר שעניים שלא היו להם כדי לאפות בביתם הביאו את חלותיהם לאביו שיאפה עבורם, וכן מסופר כי כל יום שישי היתה אמו מכינה קערת בצק מיוחדת והוסיפה לכל עני עוד חתיכה, ואמרו כי בגלל צדקתה זכתה לבן כזה.

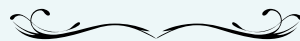
שמו נקרא בישראל יהושע, ונוסף לו הכינוי השל. בשנתו האחרונה חתם משה יהושע, וכנראה נוסף לו שם זה עקב מחלה. בגיל רך שלחוהו הוריו ללמוד תורה מפי הדיין מריבטיטש. בהשפעתו של הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע התחמם לאורם של אדירי החסידות: הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד מזלוטשוב זי"ע הרה"ק רבי מרדכי מנשכין זי"ע, והליכותיהם היו נר לרגלו. וה' גם תלמידם של הרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע, והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע.

בשנת תק"ג נתקבל לרבנות דינוב, וכיהן בה חצי יובל שנים. בבית דינו ישב הרה"ק רבי צבי אלימלך בעל בני יששכר זי"ע, כשה' עוד צעיר לימים כבן שיבסר שנים ובשליחותו של הרה"ק רבי מענדל מרימנוב זי"ע, ועיגנים רבים עברו ביניהם.

ביום כ"ג אייר שנת תקע"ד נתבקש לישיבה של מעלה זי"ע.

הגס עם הבגד של הפריץ

פעם עשה פריץ משתה גדול. קנה לו בד יקר לתפור ממנו מלבוש, ומסרו לחייט יהודי. טעה החייט, ותפר את הצד המחוּספס למעלה, במקום שיהיה מבפנים והחלק מבחוץ. מורא עלה על ראשו מהפריץ, כי באותם ימים היה יכול הפריץ

הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל גאב"ד קוממיות כ"ד אייר תשל"ט

עוד מסופר: כשהתיישב הרב הנ"ל בקוממיות, בשנים הראשונות עוד לא היו כבישים מתוקנים כפי שצריך להיות רק היה מלא חול ובזין, וכשהלכו נתלכלכו בבזין, וכששאלו אותו אורחים על זה, האריך אפשר לגוד כך, ענה מוטב הבזין על הנעלים בקוממיות, מאשר הבזין על העינים בערים הגדולות.
(קדושת עינים, עמ' שיד)

מונע מעסקן שהסתפר בימי הספירה - לנאום

איתא ברמ"א (אהע"ז, סי' ס"ב ס"א) וז"ל: י"א לעשות החופה תחת השמים לסימן טוב שיהא זרעם ככוכבי השמים. מסופר, מעשה שבא לכפר אתא עסקן מפלגה דתי שביקש לנאום בבית הכנסת המקומי ביום השבת. ראה הגאון רבי בנימין מנדלזון גאב"ד קוממיות זצ"ל, שאותו נואם הסתפר לכבוד שבת. הימים היו ימי ספירת העומר, מיד ניגש אליו והודיעו, שלא יניח לו לדרוש ברבים, מאחר שעובר על דין מפורש בשו"ע, התעוררו אנשים אחדים מתוך הקהל ותבעו מהרב עלבונם של אותו עסקן, קמה שערוריה, אך הנאום - לא נאם.
לימים סיפר הגר"ב את המאורע באזני מרן החזון איש, ששייב את מעשהו, בתוספת סיפור מהגר"י מקובנא זצ"ל, שהוזמן פעם לסדר חופה וקידושין בבית של אחד משועי העיר, אולם הלה דרש לערוך את החופה בתוך הדירה ולא תחת כיפת השמים כנהוג, משך רבי יצחק אלחנן בכתפיו וסרב לו: "אני מיווד עם הרב מקרקא (הרמ"א) באופן יוצא מן הכלל" אמר "ואיני מוצא שום סיבה מדוע עלי להסתכסך עמו [בהתכוונו לדברי הרמ"א שבריש דבריני].
מריצי תורה בעולם החסידות (ח"ח עמ' רט"ז)

הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל נולד בשנת תרס"ד בפלאצק לאביו הגאון רבי מנחם מנדל זצ"ל ראש הישיבה דשם. אחר מלחמת העולם הראשונה עבר לבודזארנוב בה התגורר חותנו, והקים שם ישיבה לתלמידים מופלגים.

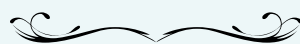
בהוראת רבו הק' ה"אמרי אמת" מגור ז"ע עלה בשנת תרצ"ד לארץ ישראל, והתישב בכפר אתא, שם כיהן במשך י"ז שנה כרב דמתא. לקראת שנת השמיטה תשי"ב, נתמנה בעידוד החז"א, לרב המושב קוממיות, אותה נהג ברמה במשך כ"ז שנה, עד להסתלקותו. הוא הגבר הוקם על, עולה של שבת הארץ ושמירת המצוות התלויות בה ללא פשרות. עושה ומעשה היה בקרב אחב"י ומלהיב לבם לקיים מצות השמיטה בהידור.

נודע בגדלותו בתורה, בצדקותו הרב, ובעמדו על משמר קדשי ישראל ללא חת. נסתלק כ"ד אייר תשל"ט, ומנו"כ בהר המנוחות בירושלים.

מוטב בזין על הנעלים מאשר בזין על העינים

בעל החזון איש זצ"ל הביע באזני הגאון רבי בנימין מנדלסון זצ"ל גאב"ד קוממיות דברי התפעלות על העובדה, שחמש עשרה משפחות מכפר אתא (מקום מגוריו הקודם של הרב) עזבו מקום ישוב ופרנסה והלכו אחריו לקוממיות שה' אז במקום שמם, וגם נתון לסיכונים בטחוניים.

הרב מנדלסון השיב לבעל החזון איש, הרי חז"ל אומרים ש"אי איכא דרכא אחרינא, רשע מיקרי" (בבא בתרא נז, ב), בקוממיות הרי לא נתקלים במראות של פריצות, ולכן עברנו לשם, כששמע החזון איש התשובה, נתמלא שמחה וצהלו פניו.

לא עם הארץ חסיד

אמר לו: מעולם לא ידעתי ולא שמעתי שאסור לסחוט בשבת, ולא חשבתי בדעתי שסחיטה היא מלאכה, ועוד מה עשיתי. אמר לו: ראיתי בעת שבאת לסגור המטריה בחצר שלי, נעקם עמוד אחד מעמודי הברזל הדקים שבה, ואתה תקנת אותו בידך, וזה תולדות מכה בפטיש, הרי חמשה עונות. אמר לו: לא שמעתי איסור בזה מימי ולא ידעתי, ועוד מה עשיתי. אמר לו: איסור מוקצה שזאת המטריה שלקחת בידך היא מוקצה, הרי ששה. ועוד יש בידך עון שביעי, כי זה בגד העליון שאתה לובש עליך בשביל הקור הוא צמר ותפור בחוטי פשתן וזה איסור כלאים. אמר לו: מעולם לא ידעתי שיש כלאים גם בחוטי התפירה. אמר לו: הרי שבע עבירות עשית מחסרון ידיעתך, ובאת להוכיחני על האש מחמת מראה העשן שראית, וכי לא היה לדון בדעתך אולי יש חולה שיש בו סכנה או יולדת. כמה גדולים דברי חכמים ז"ל שאמרו 'ולא עם הארץ חסיד' (הגאון בעל 'בן איש חי', 'נפלאים מעשיך' מעשה כא).

• • •

על הפסוק (ויקרא כו ג): 'אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם', פירש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א באופן השישי, שדווקא מי שלומד תורה ונהיה תלמיד חכם יש בכוחו לקיים את המצוות כראוי ולעשות להם גדרים וסייגים, אמנם עמי הארצות בגדול בורותם טועים בדברי הלכה מפורשים. ואלו דבריו: עוד יתבאר על דרך אומרים (אבות פ"ב) 'ולא עם הארץ חסיד', פירוש, שאסור לעם הארץ להתנהג בחסידות, שיעשה חומרות וגדרים כמנהג החסידים, כי לפעמים יעשה חומרא בדבר שהוא אדרבה עבריין וכו'. לזה ציוו חז"ל שאין לעם הארץ להתנהג במדת חסידות, והוא מאמר ה' כאן 'אם בחקותי תלכו' שהוא עסק התורה, אז 'את מצותי תשמרו', פירוש, תעשו לכם משמרת כדי לקיימם גדרים ושמירות ולא זולת זה.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מעשה באיש אחד, עם הארץ גמור, שהיה מתחסד לפי דעתו, והיה דר בבית אחד כנגד ביתו של חכם אחד, ורק רשות הרבים מפסיק ביניהם. והיה ביום השבת ראה אותו עם הארץ עשן יוצא מבית התבשיל אשר בחצר אותו חכם. ויתלהב ויתקנא קנאה גדולה ללכת אצלם להוכיחם ולהפרישם מאיסורא, כי חשב שמחמת הקור הדליקו המשרתים של בית החכם אש להתחמם בו. אך אותו היום היה גשם יורד בזעף, לכך לקח כלי המגן שקורין 'מטריה' [שמסיי], ופתח אותה להיות לו על ראשו אוהל להגין מן הגשם, ויצא מביתו והמטריה בידו, ועבר מביתו לבית החכם דרך רשות הרבים, שהיה רחב ט"ז אמה, ונכנס אצל החכם להוכיחו על משרתיו איך הם רשעים שמדליקים אש ביום השבת, כי ראה עשן יוצא מביתו.

ויען החכם ויאמר לו: יש לנו בבית אשה אחת שילדה בזה היום, ואחזה קור, וגזרו הרופאים עתה להדליק לה אש תיכף, לחמם בגדים באש ולתת עליה, ועוד נתנו לה סממנים שצריכים בישול היום, כי היא בסכנה, ולכך הבעירו האש. ואע"פ שדבר זה מותר היהודי לעשות בידו, עם כל זאת הבעירה אותו שפחה גויה שיש בבית. אמנם אתה, המשיך החכם ואמר לו, אשר לבשת קנאה בחסידותך לבא אצלינו להוכיחנו בביתנו על דבר

אשר צריך אתה לדון מדעתך שהוא נעשה בהיתר ולא באיסור, הנה אתה בעצמך נכשלת עתה בשבעה איסורים בבת אחת, ולא הרגשת ולא ידעת בין האיסור לבין המותר.

אמר לו: מה זאת. אמר לו: תחילת הכל עשית שתי עונות, שהוצאת מן רשות היחיד לרשות הרבים, ומן רשות הרבים לרשות היחיד, כי הוצאת את המטריה מביתך לרשות הרבים, והכנסת אותה מן רשות הרבים לביתך. אמר לו: חשבתי שזה כמו מלבוש, כיון דעשוי להגין, ועוד מה עשיתי. אמר לו החכם: פתחת זה המטריה ופרשת אותו עליך כאהל הרי שלושה. ועוד, כשנכנסת לחצר שלי ראיתי שסחטת זאת המטריה מריבוי מי גשמים אשר היו עליה, הרי ארבעה עונות.

הרי שבע עבירות עשית מחסרון ידיעתך, ובאת להוכיחני על האש מחמת מראה העשן שראית, וכי לא היה לדון בדעתך אולי יש חולה שיש בו סכנה או יולדת. כמה גדולים דברי חכמים ז"ל שאמרו 'ולא עם הארץ חסיד'

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזָתָא

חֲזָתָא דְאֲוִרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

לעלות ממדרגה למדרגה ברוחניות על ידי העמל התורה

עצמו שהגיע לגדר השלימות ונמצא שהוא עומד במקומו שאין לפניו עוד מדרגות לעלות בהם, ולא דרך ארוכה ללכת בה.

ובהמשך במשנה תורה (דברים יג ה) נצטוו כל ישראל בלשון הליכה 'אחרי ה' אלקיכם תלכו ואותו תיראו ואת מצוותיו תשמרו ובקולו תשמעו ואותו תעבדו ובו תדבקו', שכל עבודה ועבודה בין ביראת שמים, בין במידות טובות, בין בשמירת המצוות ודביקות בה', כולם יהיו על דרך מוסיף והולך בהליכה תמידית מדרגה לדרגה. וכן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט א) 'אשרי תמימי דרך, ההולכים בתורת ה'', ולא אמר 'הלומדים תורת ה'', כי הלימוד ועבודת ה' צריכים להיות במדרגת מהלך, להיות מוסיף והולך בכל יום בלימוד התורה ועבודת הבורא יתברך שמו.

סיפור בביאור מעלת המהלך ואינו עומד

לבאר העניין מביא **הבן איש חי ע"ה**, מעשה בחסיד אחד שראה בחלום שיש סולם גדול שיש בו אלף מדרגות, והמלך היה עולה בסולם ההוא והגיע לחציו למדרגה הת"ק. בבוקר הלך אצל המלך וסיפר לו החלום וישמח המלך על חלומו וציווה לתת לו אלף זהובים במתנה. והנה, אשת השכן שמעה משכנתה מה שהרויח בעלה מסיפור החלום, ואמרה לבעלה, הנה השכן ראה את המלך מגיע לחצי הסולם ונתן לו אלף זהובים, אתה תלך היום אצל המלך ותספר לו חלום כחלומו של השכן, אך תספר לו שראית שהמלך עלה לראש הסולם למדרגה האלף, ובודאי יתן לך עשרת אלפים זהובים.

אם בִּחְקָתִי תִּלְכוּ וְגו' (כו ג). נראה לרמוז בלשון 'תלכו', שלא תעמדו על מקום אחד אלא תלכו ממדרגה למדרגה בבחינת 'ילכו מחיל אל חיל' (תהלים פד ח), ואין לזה דרך אחרת אלא 'שתהיו עמלים בתורה' כדברי רש"י, שלתכלית זו נברא האדם כדאיתא בגמרא (סנהדרין צט:): על הפסוק (קהלת ו ז) 'כל עמל האדם לפיהו' שכל בריאת אדם הינה לעמל תורה, והעמל שבתורה הוא שמוסיף ברכה, בבחינת הליכה מדרגה לדרגה, ככלל הגדול ברוחניות שאי אפשר לעמוד במדרגה אחת, כי אם אין האדם מתעלה ברוחניות הרי הוא עלול ליפול ממדרגתו. ועל שם כן נקרא האדם 'מהלך' שיש ביכולתו לילך ולהוסיף בכל עת, כמו שכתוב (זכריה ג ז) 'ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה', כי המלאכים נקראים 'עומדים' על שהם קבועים במדרגתם, ואין להם לא שכר ולא עונש על מעשיהם כי הם קבועים תמיד על עמדם, ואילו האדם מוסיף ומתעלה תמיד ממדרגה למדרגה.

עבודת ה' נקראת הליכה

על שם כן נקראת עבודת ה' יתברך בתואר הליכה, כמו שמצינו בכמה וכמה פסוקים בתנ"ך, כדוגמת הפסוק שלפנינו 'אם בחקותי תלכו' שפירשו בו ענין העמל בתורה, וכן נצטוו אברהם אבינו ע"ה מפי הגבורה בלשון הליכה, כדכתיב (בראשית יז א) 'התהלך לפניי והיה תמים', ופירש רש"י 'כתרגומו פלח קדמי, הדבק בעבודתי'. כן כתיב (שם יב א) 'לך לך', וביאר **הבן איש חי** (דרושים ריש לך לך) רוצה לומר, תואר 'לך' של בני אדם המהלכים יש 'לך' ולא תואר עומד, והקדוש ברוך הוא מייצעו שלא יחשוב על

שיש לפניו עוד עליות רבות לעלות בהם, וכל שיש בידו עתה כח ממשלה הוא עודנו בחציו, לכך שמח בו ונתן לו מתנות על החלום הטוב. ומכך נלמד לדרכנו דרך התורה והמצוות כי המעלה של הרואה עצמו מתהלך ולא עומד, שעדיין יש לפניו דרך ארוכה בעבודת הבורא ללכת בה.

הלך האדם אחר עצת אשתו לבית המלך, ויספר את חלומו אל המלך, כששמע המלך את דבריו צוה להשליכו מן הגג אל החצר שכן חלם חלום רע על המלך, כיון שלא נשארו מדרגות לעלות בהם אם כן יצטרך לירד, אבל חלומו של הראשון שנראה המלך בחצי הסולם, פירושו

מִלְתָּא דְפִלְיָא

ההולך ממדרגה למדרגה מתעלה גם בעולם העליון

כפי מה שהאדם מוסיף והולך בעבודתו בעולם הזה כן הוא זוכה להוסיף ולהתעלות גם בעולם הבא, כמו שאמרו חז"ל (ברכות סד.): תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר (תהלים פד ח) 'ילכו מחיל אל חיל, יראה אל אלקים בציון'. וזהו שהיה דוד המלך ע"ה מבקש (שם קטז ט) 'אתהלך לפני ה' בארצות החיים', שגם בעולם העליון יזכה להתהלך לפני ה'.

גילה לנו הנודע ביהודה (מובא בדרשות הנודע ביהודה (ויחי)) העצה לזכות לזה על ידי שבניו וצאצאיו עובדים את ה' וזוהו הם מסייעים לעילוי נשמתו, שכל מה שהם מוסיפים בשלימותם נחשב לו לזכות הואיל והוא הדריכם כל ימי חייו לעבודתו יתברך שמו, וזיכה אותם ללכת בדרך ישרה ולכן נשאר לו חלק במעשיהם הטובים ולימודם.

בנים טובים מוסיפים לעילוי נשמת ההורים גם בעולם העליון

בזה מפרש הוא את הכתוב אצל יהושע הכהן הגדול (ראה זכריה ג-ג וברש"י) לאחר שהצטוו להפריש את בניו מן הנשים הפסולות 'ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה', כי הצדיק לאחר מותו פוסק מלהיות מהלך והוא במדרגת המלאכים העומדים במדרגה קבועה, אמנם על ידי שהפריש את בניו מן החטא וחינך אותם בדרך הישר יזכה להיות 'מהלך' גם בעולם העליון בין המלאכים, כי בניו מזכים אותו במעשיהם הטובים ועל ידיהם הוא מוסיף להתעלות גם לאחר מותו.

ועל דרך זה מבאר הגמרא (ב"ב קטז.) דוד שהניח בן כמותו נאמרה בו 'שכיבה' ולא נאמרה בו 'מיתה', שגם אחר מותו לא שייך בו מיתה רק בחומרו שהוא הגוף הנקבר בארץ, אבל מצד צורתו שהיא הנשמה לא נאמרה בו מיתה, לפי שציוה את שלמה בנו קודם פטירתו ללכת בדרכי ה', כמו שכתוב (מלכים א' ב א-ג) 'ויקברו ימי דוד למות ויצו את שלמה בנו לאמר, אנכי הולך בדרך כל הארץ וחזקת והיית לאיש, ושמרת את משמרת ה' אלקיך ללכת בדרכיו לשמור חוקותיו מצוותיו ומשפטיו ועדותיו וגו', ואם כן כל מה שהוסיף שלמה לשלמותו נחשב לדוד אביו לזכות, ואם כן גם אחר מותו עלה ממעלה למעלה ולכן לא נאמרה בו מיתה.

החיד"א ע"ה הביא את דבריו היקרים (כסא דוד דרוש י"ב לשבת כלה), ועל דרך דבריו הוסיף לפרש מה שכתוב (משלי כ ז) 'מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו', האי 'בתומו' לשון תם ונשלם, היינו כשנשלמו ימי חייו והסתלק מהעולם, עם כל זה הוא עדיין מרויח ומוסיף להיות נקרא מתהלך בעבודת ה' ולא עומד, וזה מצד שהדריך את בניו לעבודתו יתברך שמו והם אווזים מעשיו בידם, ולכן יש לו חלק במעשיהם הטובים ולימודם, וגם 'בתומו' נקרא 'מתהלך', 'אשרי בניו אחריו', כלומר זה מורה כי הם אשורים ולטושים אחריו בדרכיו ובמצוותיו, ונאמר בהם אשרי.

ונראה להוסיף ולדייק בדבריו של דוד המלך ע"ה, באמרו 'אנכי הולך וגו', הליכה דייקא, כי כפי שיתחזק שלמה בנו וישמור התורה והמצוות כך יזכה דוד להמשיך גם בעולם העליון להיות מן המהלכים ולא מן העומדים.

רמז לכך בפסוק 'אם בחקותי תלכו'

והנה ראשי תיבות הכתוב 'אם בחקותי תלכו' ו'א'ת' עולה 'אבות', וכן סופי התיבות 'מיו"ת' עם הכולל בגימטריא 'האמהות', כמו שכתב **מו"ר זקני עט"ר מרן האביר יעקב ע"ה** (בספרו פיתוחי חותם בפרשתנו) לרמז לנו שלא נסור מדרכי אבותינו ואמותינו. ולפי דברינו יש לומר, שבא לרמז שאם מקיימים את הפסוק 'ילכו מחיל אל חיל' ומוסיפים להתעלות בתורה ויראת שמים ועבודת ה' יתברך בדרכי האבות והאמהות, אזי גם הם ימשיכו ללכת ולהתעלות אף כשנמצאים כבר בעולם העליון.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

יעקב אבינו נטל ערבון מאליהו לגאולת בניו

וַיִּזְכְּרֵנִי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר (כו מב). כתב רש"י שבחמשה מקומות כתוב 'יעקוב' מלא באות וא"ו, כי נטל יעקב אות וא"ו משמו של אליהו הנביא, בתורת ערבון שיבוא ויבשר את גאולת בניו.

בביאור מה שלא מצינו כן אצל אברהם ויצחק, ורק יעקב הוא שדאג לגאולת בני ישראל, יש לומר שאברהם ויצחק יצאו מחלציהם גם ישמעאל ועשו, ואין ראוי שיבקשו עבור גאולת זרעם שנכלל בהם גם זרע פסול, אבל יעקב אבינו שהיתה מיטתו שלימה וכל זרעו קודש, הוא שהתמסר לגאולת כל זרעו וביקש על כך ערבון.

נטילת הערבון משמו של אליהו

ונלקח הערבון משמו של אליהו הנביא, כי אליהו הנביא כל תכלית בריאתו כדי שיגאל את ישראל, כמו שכתוב (מלאכי ג כג-כד) 'הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגו', והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, וידוע ששמו של האדם רומז על שליחותו בעולם, וכל זמן שלא נגאלו ישראל מגלותם לא נשלמה שליחותו של אליהו הנביא, ולכן נחסר שמו עד שישלים את שליחותו.

נטילת הערבון כתקיעת כף

והנה דרך בני אדם בלקיחת ערבון לתקוע כף ידם זה לזה, כמו שכתוב (משלי ו א) 'בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפך', והרי בכל כף יד יש חמש אצבעות, ולכן נטל יעקב חמש פעמים את האות וא"ו מאליהו הנביא, כי האות ו' רמז לאצבע כמו שאמרו (תיקו"ז כה:) שהאצבע צורתה כצורת האות וא"ו, וגם כל אצבע יש בה ו' פרקי איברים (אהלות פ"א מ"ח), ולפיכך נטילת האות וא"ו ה' פעמים היא כנטילת חמש אצבעות של כף היד, והוא כעין תקיעת כף של ערבון.

האות וא"ו רמז לתורה ולקב"ה ולישראל

עוד יש לפרש, שלכך לקח יעקב אבינו את אות וא"ו, כי היא רומזת לקב"ה ולתורה ולישראל, וכמו שאמר הרה"ק רבי דוד מלעלוב ע"ה שהאות וא"ו יש לה ג' צירופים, וא"ו וי"ו ו"ו, וא"ו בגימטריה י"ג כמנין 'אחד' רמז להקב"ה שהוא 'אחד', וי"ו בגימטריה כ"ב רמז לכ"ב אותיות התורה, וי"ו בגימטריה י"ב רמז ליי"ב שבטי ישראל, ועל פי זה ביאר את האמור בזמירות האריז"ל (ליל שבת קודש) 'שכינתא תתעטר וכו' בוין תתקטר', שבג' מילויי האות וא"ו מתקשרת השכינה הקדושה, בבחינת אורייתא קוב"ה וישראל חד (זוהר אחרי עג.).

חיסרון אותיות ו"ה בזמן הגלות

עוד ביארו סיבת נטילת אות וא"ו בדוקא, כי בגלות אין שם הוי"ה שלם ואותיות ו"ה נעלמות, ועל זה ביקש דוד המלך (תהלים עב יט) 'וימלא כבודו את כל הארץ', שיתמלא שם הוי"ה במלואו, ולא יהיה עמלק מעכב התגלות כבודו יתברך בעולם, ולכן נחסר ה' פעמים אות וא"ו, רמז לאותיות וא"ו וה"א משם הוי"ה, ועל זה נטל ממנו יעקב הערבון שיגאל את ישראל ויביא להשלמת שם הוי"ה.

עיקר התכלית עמל ויגיעה בתורה

אם בַּחֲקֹתֵי תֵלְכוּ וְגו' (כו ג). כתב רש"י: שתהיו עמלים בתורה.

עיקר מעלת לימוד התורה הוא מתוך עמל ויגיעה, ולא שיהיה הלימוד רק בדרך תענוג, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות סג:) שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וזה אמרו 'שתהיו עמלים בתורה' שיהיה הלימוד בדרך עמל ויגיעה לפלפל ולישא וליתן בעומקה של הלכה, כי הלימוד בלי יגיעה אינו מתקיים באדם. בזה פירש **הט"ז** (או"ח סי' מז סק"א) הטעם שתיקנו בנוסח ברכת התורה 'לעסוק בדברי תורה', שיהיה לימוד

המשך בעמוד הבא

התורה בעסק וביגיעה, וזכות יגיעת התורה בכוחה להגן על ישראל מן הפורענות, וכיון שחדלו מלטרוח בעסק התורה התגלגל הדבר שנאבדו ישראל מארצם.

היגיעה בעבודת ה' חשובה כמנוחה

לימוד התורה ועבודת ה' יש והם באים לו לאדם בקושי, מכל מקום אם עושים את העבודה באהבה ובחשק אין זה עמל ויגיעה אלא עונג ושמחה. כך רואים בבית המקדש שהיו הכהנים והלויים עובדים עבודתם, ועם זאת היה נקרא מקום המקדש 'מנוחה ונחלה', כיון שמצאו בו מנוחה בעבודתם. וכן פירש בדברי חיים (ד"ה בפסוק אם) שאם עוסק בתורה בשמחה גם היגיעה נחשב לו לתענוג, ומכל מקום גם מי שאינו זוכה למדרגה זו, והתורה חשובה אצלו כעמל ויגיעה, גם הוא זוכה לכל הברכות האמורות בפרשה, כפי שפירש רש"י 'אם בחקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה, לשון עמל וכבדות, ועל זה אמרה תורה 'ונתתי גשמיכם בעתם' וגו'.

נמצא כי עצם העמל ללימוד ייחשב, כי העמלים בתורה הקדושה זוכים ומקבלים שכר על עמלם גם אם לא השיגו כל כך, כמו שכתוב בגמרא (ברכות כח:): 'אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר', ופירש בשו"ת כתב סופר (או"ח יז ד"ה ולהיות) שבודאי גם העמלים בענייני העולם הזה מקבלים שכר על עמלם, אבל שכרם הוא על מה שהרויחו במסחרם ולא על עמלם, ואם היו יכולים להשתכר בלי עמל היו מרוצים בכך ביותר. אמנם העמלים בתורה, אדרבה עיקר שכרם הוא לפי יגיעתם ועמלם, וכמו שאמרו (אבות פ"ה מכ"ג) לפום צערא אגרא, ועיקר השכר הוא בעבור היגיעה ולא בעבור הריווח.

השפעות גשמיות ורוחניות בעתם

וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וגו' (כו ד). מעבודת האדם שיקשר עצמו במחשבותיו הטהורים תמיד בעבודת השם יתברך תמיד, בבחינת 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ח), עד שיגיע לדביקות עליונה שתתבטל חמדה גשמית מגופו כל עיקר

ולא תהיה לו שום תאוה לתענוגי העולם הזה. אם אמנם ילך בדרך זו, הלא כמעט אינו מן הנמנע שיוכל לעסוק בצרכי הגוף הנדרשים לקיום מצוות התורה. לפיכך באה התורה בנועם אמרי עליון להאיר הדרך באמרה **אם בחוקותי תלכו**, אם תלכו בכל דרכיכם מתוך דביקות במחשבתו בה' יתברך עד שתבואו למדרגה זו שיתבטלו מכם כל תאוות הגשמיות, אל לכם לחשוש שלא תוכלו לעבוד את ה' בגשמיות, כי זאת הברכה מאתי תצא **ונתתי גשמיכם בעתם** יתן לכם ה' יתברך גשמיות מחודשת לעת הרצויה והנדרשת לעבודת ה' בענייני גשמיות, ולא עוד אלא שזוכה להעלות את הגשמיות לקדושה.

אך כל זה ינתן מבית המלך לעתו ולשעתו כדי שלא ימנע מהצדיק לחזור אחר כך למדרגתו כבתחילה, ולכן תיכף אחר כך חוזר הצדיק למדרגתו הראשונה ושוב מתבטלים ממנו כל חמדות ותאוות העולם הגשמי, כפי שזכה להשיג על ידי עבודתו בקודש.

הברכה להשפעות קדושה בעתם ובזמנם

עוד אמרו לבאר במהותה של הברכה 'ונתתי גשמיכם בעתם', שיש להבין בה מה ענין ברכה זו לעסק התורה, וכי זהו רצונו של הלומד תורה שיהיו הגשמים מצויים לו בזמנם, מסתמא עיקר רצונו להתברך בעניינים הנוגעים אל הנשמה הרוחנית.

אמנם ברכה זו רומזת גם לענייני עבודת ה', כי לפעמים בעת התפילה והלימוד אין דעתו מיושבת עליו כל כך, והתורה והתפילה אינם עולים יפה, ודוקא בקומו מעם הספר מתעוררים בקרבו כיסופין ותשוקה לעבודת ה', ונפשו עגומה עליו על שלא זכה למוחין דגדלות בשעה הראויה להם כשעסק בעבודת ה'. על זה באה הברכה שיהיו הגשמים ניתנים בעיתם, רמז לכך שהארת המוחין והרחבת הדעת תבוא לאדם בזמן הראוי והרצוי לכך כשהוא קובע עצמו לעבודת ה', ולא תהיה ההתעוררות הולכת לריק אלא הכל יהיה בעתו ובזמנו ויזכה לעשות חיל בהארת המוחין בעתם ובזמנם.

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

שכר עמל התורה

אמר רבי יהודה, אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו. גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם, ועליו אמר שלמה בחכמתו (קהלת ז א) 'טוב שם משמן טוב, ויום המוות מיום הוולדו'. למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה, ודע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא. יש להקשות, מה הוא שאמר 'עמלו בתורה', הוי ליה למימר 'שעמל בתורה'. עוד קשה, מהו שאמר 'ועושה נחת רוח ליוצרו' הרי כפי הנראה מדובר על שכרו שלאחר פטירתו ואם כן 'ועושה נחת רוח' היה לו לומר ולא לשון הווה. ועוד, למאי נפקא מינה שהינו 'גדל בשם טוב', הרי העיקר והתכלית שבסופו של דבר יהיה נפטר מן העולם בשם טוב. וגם, מה בא לומר 'למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה', הלא הוא דבר ברור שכאשר ילמד תורה הרבה יקבל שכר הרבה. וכן מה בא ללמד באמרו לאחר מכן 'ודע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא'.

אם יעמול בתורה שקדמה לשמש יקבל שכר על עצם העמל

אפשר להבין הדברים בהקדם מאמר חז"ל (שבת ל:) על הפסוק (קהלת א ג) 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש' ודרשו 'תחת השמש הוא דאין לו, קודם שמש יש לו', וכפי שפירש רש"י: אם יעמול בתורה שקדמה לשמש, יש יתרון. כלומר, בכל עמל שיעמול בעולם הזה בדברים הגשמיים אין לו יתרון ושכר על עצם העמל, ורק אם יניב עמלו תוצאה יקבל שכר על התוצאה. וכך דרש החפץ חיים ע"ה (על התורה בפרשתנו) בענין עמלה של תורה, שלמד מדברי חז"ל בפסוק 'אם בחקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה, שעיקר ההליכה בחקות התורה הוא העמל, ועליו נצטוינו. ופירש בזה תפילת רבי נחוניא בן הקנה (ברכות כח:): שאנו מודים ומשבחים לקדוש ברוך הוא בסוף הלימוד ובסיום

מסכת, ש'אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר', אשר לכאורה הדברים צריכים ביאור, וכי מצאנו חייט תופר בגד או סנדלר תופר מנעלים ואינם מקבלים שכרם, והאם בכלל אפשר שאדם אשר יגע בעסק או במלאכת חברו ולא יבוא על שכרו.

ביאור 'אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר'

אלא ביאר החפץ חיים, בנוהג שבעולם מי ששכר לו פועל לתפור לו בגד או מנעלים, והפועל יעמול בזיעת אפו כל היום וכל הלילה ולא יגמור לתפור את הבגד או המנעלים, כלום יקבל שכרו, הלא לשוטה יחשב אם יבקש, כי הלוא עיניו של הבעל הבית נשואות אל הבגד, ואם לא השלים מלאכתו, אף אם יעמול שבוע שלם לא ישלם לו, כי לא עבד העמל הוא מקבל שכר אלא על המעשה, ועמל בלי מעשה אין בו תועלת.

אולם, לא כן הדבר בלימוד התורה הקדושה, נצטוינו לעמול ולהתייגע בתורה כמו שפירשו חז"ל בפסוק 'אם בחקותי תלכו', ואף אם לא יבין את העניין לאשורו כמו שאמרו חז"ל (גיטין מג.) אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן תחילה, מכל מקום הוא מקבל שכר על העמל ואפילו אם המלאכה לא נעשתה בשלימות, כי העמל בלימוד התורה אינו רק אמצעי בלבד להצלחה בלימוד ולהבנת עמקי סודות התורה אלא הוא תכלית וייעוד בפני עצמו. וזהו פשרם של הדברים, 'אנו עמלים ומקבלים שכר' אפילו על העמל לבד, 'והם עמלים ואינם מקבלים שכר' על העמל כי אם על המלאכה.

עמל בפרנסה לצורך התורה - כלימוד ייחשב

ביסוד הדברים כבר עמד האור החיים הקדוש בחיבורו חפץ ה' (ברכות שם) וביאר, שכוונת רבי

הצער שאני סובל להשכים בבוקר ולקבוע עתים לתורה הרי גם הם סובלים אותו הצער כמוני, רק 'אני משכים לדברי תורה' היינו לקבוע עתים לתורה באשמורת הבוקר, 'והם משכימים לדברים בטלים' היינו להיות הון ועושר בביתם, ואשר על כן 'אני עמל והם עמלים', פירוש אף שגם אני עמל במלאכה ובעסק העולם הזה כמותם, אף על פי כן 'אני עמל ומקבל שכר' על עמלי מאחר שכוונתי בשביל התורה, 'והם עמלים ואינם מקבלים שכר' וכל עמלם לריק מאחר שאינם קובעים עתים לתורה, ממילא גם עמלם אינו כי אם להרויח ממון ולמלאות תאוותם.

אף העמל בעסקכם יהיה לצורך לימוד התורה

גם לענין זה מצא **המאור ושמש** (פרשתנו) רמז בלשון הפסוק **אם בחוקותי תלכו** שנצטוינו על ענין העמילות בתורה בלשון הליכה, שלכאורה אינו מובן, איך שייד ענין הליכה אצל העסק בתורה הקדושה. אך לפי דברי האור החיים הקדוש יובן הכוונה, **אם בחוקותי תלכו**, אם גם ההליכה שאתם הולכים לעשות מלאכתכם להביא טרף לביתכם, תהיה בשביל חוקותי, כדי שתוכלו לעסוק בתורה הקדושה בשוב הדעת בלי שום דוחק. וזה שפירש רש"י 'שתהיו עמלים בתורה', שגם העמל שאתם עמלים לצורך הפרנסה יהיה רק בשביל התורה, כדי שלא תהיו טרודים בדאגת הפרנסה ותוכלו לעסוק בתורה במנוחת הנפש. ועל זה הבטיחה התורה, כי בעשותכם זאת גם השם יתברך יעשה את שלו, להזמין פרנסתכם בלי טורח, וזהו שאמר אחר כך **ונתתי גשמיכם בעתם, ונתנה הארץ יבולה וגו'**, שיצוה השם יתברך אתכם את הברכה ויברך את מעשי ידיכם, שלא תצטרכו לבלות הרבה זמן ותוכלו לעסוק בתורה מתוך הרחבה.

נחוניא שכאשר קובע אדם עת לתורתו ומכורח פרנסתו יוצא להביא לחמו בעמל ויזע, נמצא כי כל עמלו הוא בכדי שיוכל ללמוד כי הרי 'אם אין קמח אין תורה' (אבות פ"ג מ"ז), אם כן כל עמלו וטרחתו בעולם הזה הם מכשירי מצוה לעת הזאת שלומד בו ומכשירי מצוה הרי הם כמצוה עצמה. ולכן מודה ומשבח לקב"ה שזיכהו להיות מיושבי בית המדרש בקביעת עתים לתורה, כי אז הגם שעמל הוא, מקבל על כך שכר כאילו למד באותה שעה. אך יושבי הקרנות שאינם עמלים בתורה לתוהו והבל כל גיעתם כי אינו לצורך מצוה.

אכן היכולת ביד כל אדם לקבל שכר גם על עמלו וטרחו בדרך ארץ ועסקיו שהוא מוכרח לעבוד בכדי להחיות את נפשו ונפשות אנשי ביתו, בתנאי שעיקר כוונתו בעסק הזה הוא רק כדי שיהיה לו ממה להתפרנס, למען ימצא מרגוע לנפשו לעסוק אחר כך בתורה ולעבוד את ה' יתברך, וניתן להבחין בכוונות האדם בעסקיו לפי מעשיו בשעה שעדיין לא הגיע הזמן לצאת לשוק לעסוק בסחורה, שאז באשמורת הבוקר הוא קובע עתים לתורה, וממילא מוכח כי גם אחר כך כשמוכרח לצאת לפעלו ולעבודתו בעסקי עולם הזה, שאין כוונתו כי אם למען עסק התורה וקיום מצוותיה, אשר על כן מלבד השכר שהוא מקבל על העסק בתורה הקדושה הוא יקבל שכר גם על עמלו וטרחו לצורך פרנסתו, הגם שהוא עסק של רשות, מאחר שעיקר כוונתו למען ה' ותורתו, ונחשב לו כאילו לומד תורה הקדושה כל היום.

ביאור האריכות בתפילת רבי נחוניא בן הקנה

וזו היא כוונת התפילה שתיקן רבי נחוניא בן הקנה, ההולך לבית המדרש ללמוד ולקבוע עתים לתורה יתן שבח והודאה לה' יתברך על ש'אני משכים והם משכימים', כלומר

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

לב החסידות ביטול

החסידות - ענווה וגדולה מכולם

יסוד היסודות של גילוי החסידות עובר כבריה התיכון בין בתרי כתביו של הרה"ק רבי **משולם פייבוש מנכרין** זי"ע - תלמידו המובהק של הרה"ק רבי יהואל מיכל מזלזטשוב זי"ע - שם הוא משובב נתיבות להיות הולך ומוסיף האדם מרעו, בלב מלובב, לכל אשר צוה ה'.

כ"יושר דברי אמת מתגלה החסידות והענווה הגדולה מכולם לרצות להתבטל לאבא ולשמוח גם אם אינו מוצא רווח לעצמו, להתחסד ו"לשרוף ציפורניו אף על גב שמויק לו". ובזה בשורת הענווה, **להתבטל ולהתכלל**, יתעלה הכל לתיקון השלם.

"יושר דברי אמת" המבואר

חוט השדרה של החסידות

ביאור נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66